

Näringsutskottets betänkande 2018/19:NU12

Elmarknadsfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden som rör olika elmarknadsfrågor. Motionsyrkandena handlar bl.a. om ett mål för leveranssäkerheten, säkerheten för svenska elnät, ett mål om fossilfri elproduktion, elområden, utbyggnaden av elnätet och elcertifikatssystemet. I flera fall hänvisar utskottet till pågående insatser och utredningar eller till att yrkandena omfattar energiöverenskommelsen och Energikommisionens förslag och bedömningar.

I betänkandet finns åtta reservationer (M, SD, C, V, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 50 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Elmarknadsfrågor	6
Inledning	6
Motionerna.....	7
Vissa kompletterande uppgifter	12
Utskottets ställningstagande.....	30
Reservationer	37
1. Mål för leveranssäkerheten, punkt 1 (M, SD, KD, L)	37
2. Säkerheten för svenska elnät, punkt 2 (M, KD).....	38
3. Mål om fossilfri elproduktion, punkt 3 (SD, L).....	38
4. Övrigt om elmarknaden, punkt 4 (M).....	39
5. Övrigt om elmarknaden, punkt 4 (SD)	41
6. Övrigt om elmarknaden, punkt 4 (C, V).....	44
7. Övrigt om elmarknaden, punkt 4 (KD).....	46
8. Övrigt om elmarknaden, punkt 4 (L).....	47
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	50
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	50

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål för leveranssäkerheten

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 36,

2018/19:2668 av Laila Naraghi (S),

2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 3 och

2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkande 3.

Reservation 1 (M, SD, KD, L)

2. Säkerheten för svenska elnät

Riksdagen avslår motion

2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 6.

Reservation 2 (M, KD)

3. Mål om fossilfri elproduktion

Riksdagen avslår motion

2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (SD, L)

4. Övrigt om elmarknaden

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 30–34,

2018/19:534 av Helena Gellerman (L),

2018/19:1477 av Ola Johansson (C),

2018/19:1595 av Hanna Westerén och ClasGöran Carlsson (båda S),

2018/19:1753 av Erik Bengtzboe m.fl. (M, C, KD),

2018/19:1757 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 1–6,

2018/19:1767 av Marlene Burwick och Maria Gardfjell (S, MP),

2018/19:1792 av Kadir Kasirga och Teres Lindberg (båda S),

2018/19:1944 av Annika Qarllsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,

2018/19:2066 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),

2018/19:2218 av Linda Ylivainio (C),

2018/19:2249 av Per Lodenius (C),

2018/19:2293 av Lorentz Tovatt (MP),

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 18, 22 och 23,

2018/19:2445 av Lars Thomsson (C),

2018/19:2536 av Martina Johansson och Annika Qarllsson (båda C) yrkandena 1–3,

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 11,
2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 15–17,
2018/19:2784 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 2, 5, 6 och 8 samt
2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 7 och 11.

Reservation 4 (M)

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (C, V)

Reservation 7 (KD)

Reservation 8 (L)

Stockholm den 2 maj 2019

På näringsutskottets vägnar

Carl-Oskar Bohlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carl-Oskar Bohlin (M), Helene Hellmark Knutsson (S), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Monica Haider (S), Birger Lahti (V), Mathias Tegnér (S), Camilla Brodin (KD), Åsa Eriksson (S), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD), Lorentz Tovatt (MP), Peter Helander (C), Charlotte Quensel (SD), Per Schöldberg (C) och Åsa Hartzell (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet 47 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19 som rör olika elmarknadsfrågor.

Utskottets överväganden

Elmarknadsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. ett mål för leveranssäkerheten, säkerheten för svenska elnät, ett mål om fossilfri elproduktion, elområden, utbyggnaden av elnätet och elcertifikatsystemet. Utskottet hänvisar till pågående insatser och utredningar samt till att flera av motionsyrkandena berörs av Energi-kommissionens förslag och bedömningar.

Jämför reservation 1 (M, SD, KD, L), 2 (M, KD), 3 (SD, L), 4 (M), 5 (SD), 6 (C, V), 7 (KD) och 8 (L).

Inledning

Elmarknaden i Sverige fick sin nuvarande utformning i huvudsak genom det regelverk som trädde i kraft den 1 januari 1996 (prop. 1993/94:162, bet. 1993/94:NU22 och prop. 1994/95:222, bet. 1994/95:NU1). Sedan dess produceras och säljs el i konkurrens, medan nätverksamheten som är ett naturligt monopol regleras och övervakas på ett särskilt sätt. Efter elmarknadsreformen har omfattande ändringar gjorts i ellagstiftningen, inte minst med anledning av EU-rättens utveckling på området. I grunden är dock elmarknaden fortfarande organiserad på det sätt som följer av 1996 års reform.

Elmarknaden innefattar dels partihandel (grossistmarknaden), dels detaljhandel (slutkundsmarknaden). Partihandeln avser handel med stora kvantiteter el på organiserade marknadsplatser, och aktörerna i denna handel är producenter, elhandelsföretag och industriföretag med stor elförbrukning. Den viktigaste marknadsplatsen för grossisthandel med el är spotmarknaden där handel bedrivs på elbörsen Nord Pool. Den är en dagen-före-marknad och i dagsläget primärt ett instrument för kraftföretagens produktionsplanering inför det kommande dygnet. Handeln bedrivs genom ett auktionsförfarande som även inkluderar överföringskapaciteten i elnäten mellan de olika elområdena. Vid prisbestämningen ingår även överföringsförbindelserna från Norden och Baltikum mot övriga europeiska länder. Ungefär 90 procent av all el som förbrukas i Norden handlas på Nord Pool, medan resterande 10 procent handlas genom bilaterala avtal, dvs. avtal direkt mellan två parter.

Den s.k. slutkundsmarknaden för el i Sverige är sedan elmarknadsreformen konkurrensutsatt. Priset på slutkundsmarknaden är den enda del av den totala elkostnaden som kunderna har något direkt inflytande på. Övriga kostnadskomponenter (exempelvis skatter, elcertifikatskostnader och elnätsavgifter) kan kunden inte påverka på annat sätt än genom att minska sin elanvändning.

Motionerna

Erik Bengtzboe m.fl. (M, C, KD) föreslår i motion 2018/19:1753 att regeringen utreder hur elnätsinfrastrukturen genom Södermanland ska säkras. Motionärerna uppger att industrin i länet bidrar till omställningen till en klimatneutral produktionsprocess och att även staten och det offentliga behöver bidra till denna omställning. Bland annat behöver staten skapa långsiktigt hållbara regelverk och en välfungerande infrastruktur för elförsörjningen.

Marlene Burwick och Maria Gardfjell (S, MP) anför i motion 2018/19:1767 att många kommuner och regioner har behov av ett förstärkt stamnät och att situationen på många håll är akut. Konkurrensen om tillgänglig effekt är stor, och kraven på effektuttag kommer sannolikt också att öka i framtiden. Motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om behovet av att planera det svenska stamnätet för el och av ett ökat effektutrymme.

I motion 2018/19:1595 av Hanna Westerén och ClasGöran Carlsson (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att en långsiktigt hållbar elförsörjning i hela landet ska säkras. Enligt motionen är en säker tillgång till hållbar energi avgörande för att en rättvis och långsiktigt hållbar tillväxt i hela landet ska kunna uppnås. Regeringen bör bl.a. beakta behovet av en tredje kabel till Gotland i det fortsatta arbetet med Sveriges omställning till världens första fossilfria välfärdsland.

I motion 2018/19:1792 av Kadir Kasirga och Teres Lindberg (båda S) anför att Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) saknar egen personal som kan utföra bl.a. underhåll av bolagets anläggningar. Svenska kraftnät är därför beroende av konsulter. Vid ett krisläge är energisystemet sårbart, och det är viktigt att det finns utbildad personal som kan upprätthålla en väl fungerande verksamhet. Motionärerna föreslår därför att riksdagen gör ett tillkännagivande om behovet av utbildad personal inom energisektorn.

I motion 2018/19:2668 av Laila Naraghi (S) konstateras att i den blocköverskridande energiöverenskommelsen slås betydelsen av hög leveranssäkerhet fast. Motionären anför att ett stabilt och leveranssäkert elsystem är avgörande för svensk industri och sysselsättning, och därmed också för välfärden här i landet. Därför anser motionären att regeringen bör se över frågan om ansvaret för svensk leveranssäkerhet.

I kommittémotion 2018/19:2784 av Lars Hjalmered m.fl. (M) framhålls att en ambitiös politik för företagande, frihandel och innovationer går hand i hand med en modern energipolitik. Vidare behövs insatser för att förbättra exportmöjligheterna och motverka vanligt förekommande handelshinder för ny miljövänlig energiteknik. Motionärerna anser att det därför bör tillsättas en konkurrenskraftsutredning med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv samt att se över framtida överföringsbehov, olika tekniska lösningar och systemtjänster (yrkande 2). Vidare framhåller motionärerna att en framtida nätutbyggnad ställer höga krav på de tillståndprocesser som i dag tar för lång tid. Det är därför angeläget att om möjligt, och med bibehållen rättssäkerhet, förkorta handläggningstiderna

(yrkande 5) samt att nätutbyggnaden sker på ett mer transparent sätt jämte att samhällsekonomiska bedömningar görs (yrkande 6). Därtill menar motionärerna att det bör genomföras återkommande analyser av effektläget på den svenska energimarknaden för att skapa bättre beslutsunderlag för såväl politiken som marknadens aktörer (yrkande 8).

I motion 2018/19:1757 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) anförs att elkonsumenterna i södra Sverige tvingas betala mer för elen sedan hösten 2011, då den nuvarande elområdesindelningen infördes. Detta är ett problem eftersom företag riskerar att lägga ned eller flytta sin verksamhet någon annanstans när kostnaderna blir för höga. I motionen föreslås därför att riksdagen gör ett tillkännagivande om elområdesindelningen och dess effekter (yrkande 1). Motionärerna anför vidare att de problem med effektbrist som elområdesindelningen har skapat på lång sikt kan lösas genom en utbyggnad av elproduktionen i södra Sverige (främst i elområde 4) samt genom att kraftöverföringskapaciteten norrifrån byggs ut. I motionens yrkande 2 föreslås mot denna bakgrund ett tillkännagivande om de möjliga lösningar på de problem som den nuvarande elområdesindelningen orsakar och som motionärerna pekar på. I yrkande 3 anförs också att det är viktigt att utbyggnaden av överföringskapacitet inom Sverige fortsätter, vilken enligt motionen har kunnat öka på grund av de investeringsbemyndiganden riksdagen beviljade under åren med en alliansregering. Motionärerna anser vidare att Sydvästlänken är det viktigaste exemplet på pågående utbyggnad av kraftöverföringskapaciteten i Sverige och menar att de förseningar som inträffat i färdigställandet av projektet är oacceptabla. Därför föreslår motionärerna att regeringen ska säkerställa att arbetet med att färdigställa Sydvästlänken fullföljs och att anläggningen tas i drift utan ytterligare förseningar (yrkande 4). Motionärerna anför också att elområdesindelningen av landet behöver förändras. Svenska kraftnät föreslås därför få regeringens uppdrag att ändra elområdesindelningen genom en sammanslagning av de fyra områdena till två (yrkande 5). Motionärerna föreslår även att Svenska kraftnät ska få i uppdrag att, så länge det finns fyra elområden i Sverige, införa ett system med garanterad minimikapacitet i överföringen mellan elområde 3 och 4 (yrkande 6).

I motion 2018/19:2066 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) anförs att många ser vattenkraften som en garant för att Sverige ska kunna upprätthålla effektbalansen i elproduktionen utan risk för elavbrott och störningar. Efter 2018 års varma och torra sommar menar motionären dock att vattenkraften inte utgör en sådan säkerhet. Mot denna bakgrund föreslås ett tillkännagivande om att konkreta åtgärder för att säkra effektbalansen i det svenska elsystemet måste tas fram parallellt med att andelen intermittent (väderberoende) el ökar.

I kommittémotion 2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) föreslår motionärerna att regeringen ska ta fram en långsiktig investeringskalkyl för det svenska elnätet (yrkande 30). Motionärerna anför bl.a. att osäkerheten om det totala investeringsbehovet på den europeiska energimarknaden är stor och att det för svenska elkonsumenter måste

förtydligas hur investeringsbehovet för elinfrastrukturen ser ut och vilka de ekonomiska konsekvenserna av investeringarna förväntas bli. I motionen anförs även att regeringen bör ta fram en konsekvensanalys för en eventuell utbyggnad av elöverföring till Europa (yrkande 31). Motionärerna uppger att de ställer sig positiva till en kontinental elöverföring, men att en utbyggnad av överföringskapaciteten behöver analyseras eftersom en för låg kapacitet kan hämma Sveriges import och export av el. En fullt utbyggd kapacitet kan också medföra att elpriset i södra Sverige stiger. Motionärerna pekar vidare på att även om prisskillnaderna inte har blivit så stora som befarades före indelningen av Sverige i fyra elområden har elintensiv industri och konsumenter blivit mer utsatta. Elkonsumenter i södra Sverige finansierar bl.a. i högre utsträckning än tidigare investeringar i elnätet genom högre elpriser. Mot denna bakgrund föreslås ett tillkännagivande om att systemet med elområden och elområdesindelningen bör ses över (yrkande 32). Motionärerna vill vidare att elcertifikatssystemet fasas ut genom att inga ytterligare anläggningar tilldelas elcertifikat (yrkande 33). Elcertifikatssystemet syftar till att stimulera förnybar elproduktion. Motionärerna menar dock att detta stödsystem snedvrider konkurrensen till förmån för sådana energislag (bl.a. sol- och vindkraft) som inte nödvändigtvis kan tillhandahålla effekt när efterfrågan är som störst. Elcertifikatssystemet uppges också ha bidragit till att produktionsanläggningar som inte bär sina egna kostnader har byggts. I motionen föreslås därför att den påverkan som elcertifikatssystemet innebär och har inneburit för leveranssäkerheten i det svenska kraftsystemet ska utredas (yrkande 34). I motionen föreslår motionärerna att regeringen ska ta fram ett mål för leveranssäkerheten. Bland annat anförs att ett sådant mål behövs för att även i framtiden säkerställa att det svenska kraftsystemet kännetecknas av en hög kvalitet och god driftssäkerhet (yrkande 36).

I kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) anförs att Gotland sedan en lång tid varit beroende av kablar från fastlandet för sin elförsörjning, samtidigt som man på Gotland upplevt en allt osäkrare elförsörjning. Svenska kraftnät har meddelat att man avbrutit arbetet med den s.k. Gotlandskabeln. För att möjliggöra en ökad utbyggnad av förnybar kraftproduktion på Gotland anser motionärerna därför att regeringen ska ge Svenska kraftnät i uppdrag att fortsätta byggandet av en tredje elnätskabel till Gotland (yrkande 18). Vidare anförs motionärerna att ny teknik med batterier och digitalisering ger nya förutsättningar och lösningar för effektivisering, energilagring, flexibel användning och smarta elnät, vilket kan skapa exportmöjligheter samtidigt som det tryggar Sveriges och dess grannländers elförsörjning. Enligt motionärerna kommer det att kräva både nätinvesteringar och att överföringskapaciteten byggs ut (yrkande 22). Motionärerna konstaterar att med en ökad andel väderberoende kraftproduktion ökar behovet av en mer flexibel elanvändning och större användarflexibilitet för att sänka effektuttaget under vissa perioder. För att kunna planera elanvändningen behövs därför satsningar på småskalig och förnybar energiproduktion, ökad

användarflexibilitet och energilagring samt att elskatten varierar beroende på efterfrågan (yrkande 23).

Ola Johansson (C) föreslår i motion 2018/19:1477 att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder för att handläggningstider vid utbyggnaden av viktig infrastruktur ska bli kortare. Motionären menar att de långa handläggningstiderna för projekt som avser utbyggnad av elnätet är en utmaning i arbetet med att utveckla framtidens elnät.

Annika Qarllsson och Fredrik Christensson (båda C) föreslår i motion 2018/19:1944 yrkande 3 att teknikval och vägval vid beslut om kraftledningar ska bygga på en samhällsekonomisk bedömning och göras i en transparent process. För att säkerställa en tydlig process vid beslut om kraftledningar krävs enligt motionärerna att en regional instans ges ett helhetsansvar för markanvändningen och befogenheter att reglera vilka alternativa teknikval och dragningar som är möjliga för de olika projekten. Investeringarna görs vidare över tid, och olika aktörer, både myndigheter, statliga affärsverk och privata bolag, är inblandade i olika projekt. I dag saknas dock en samordning av projekten, och ingen har ett övergripande ansvar för samordningen av teknikval och dragning. Motionärerna anser att varje statlig myndighet, som t.ex. Trafikverket, eller affärsverk, som t.ex. Svenska kraftnät, ska vara skyldiga att samordna sina infrastrukturprojekt. Mot denna bakgrund föreslås att statliga myndigheter och bolag ska ges riktlinjer för att kunna värna gemensamma mark- och skogsresurser (yrkande 5).

Linda Ylivainio (C) anför i motion 2018/19:2218 att internationella företag fått upp ögonen för Norden som lokalisering för stora datacenter och att e-ekonomin växer snabbt. Möjligheten att leverera tillräckligt med el till konkurrenskraftiga priser begränsar dock möjligheten till etablering. Motionären föreslår därför att förutsättningarna för ytterligare investeringar i elproduktion och eldistribution ses över.

I motion 2018/19:2249 av Per Lodenius (C) anføres att Vattenfalls tariffsystem för överföring av el till Åland innebär ett gränshinder. Motionären föreslår därför att regeringen skyndsamt bör utreda hur elöverföringsavgiften mellan Sverige och Åland ska kunna tas bort.

I motion 2018/19:2445 av Lars Thomsson (C) framhålls att regeringen har utsett Gotland till pilotlän för omställningen till ett 100 procent förnybart samhälle. Den förstudie som gjorts visar att det kommer att behövas grundläggande infrastruktur för att kunna göra denna omställning. Samtidigt har Gotland upplevt en allt osäkrare elförsörjning med allt fler totalavbrott. Motionären anser därför att regeringen bör se över förutsättningarna för att fullfölja planerna på en tredje elkabel till Gotland för att säkerställa öns elförsörjning och skapa förutsättningar för omställning till ett klimatsmart samhälle.

I motion 2018/19:2536 av Martina Johansson och Annika Qarllsson (båda C) anføres att mikroproduktion av förnybar el kommer att vara en viktig beståndsdel för att nå ett helt förnybart energisystem till 2040, men att det kommer att behövas ändringar i nuvarande regler och skatter. Motionärerna

föreslår därför det ska bli tillåtet att inom ett område dra elledningar mellan hus så att man kan nyttja det bästa läget för solceller (yrkande 1). Vidare föreslår motionärerna att det ska bli tillåtet att bygga solparker för gemensam konsumtion om inget tak inom ett område lämpar sig för solceller (yrkande 2). Därtill anförs i motionen att gränsdragningen mellan den el man producerar för eget bruk och för den man säljer som producent är för skarp och därför bör ses över för en ökad flexibilitet (yrkande 3).

I kommittémotion 2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 3 framhålls att Sverige och dess grannländer behöver sätta mål för leveranssäkerheten. Motionärerna konstaterar att det i dag saknas en aktör med ansvar för att det långsiktigt finns el i nätet. De föreslår att Energimarknadsinspektionen skulle kunna ges detta ansvar. Myndigheten skulle då kunna avkräva ansvar från elhandlarna om ett långsiktigt agerande. Vidare konstaterar motionärerna att tillgången till el är avgörande för samhället, och att ett lands infrastruktur är beroende av elektricitet. Motionärerna föreslår därför att regeringen ger Energimyndigheten och Svenska kraftnät i uppdrag att se över säkerheten och risken att utsättas för angrepp på elnäten runt om i Sverige samt vilken beredskap de lokala nätägarna ska kunna ha om det händer något oförutsett (yrkande 6). I motionen efterfrågas också ett tillkännagivande om att regeringen bör verka för frihandel på elområdet (yrkande 15). Motionärerna föreslår också att medlemsländernas elnät inom EU ska kunna sammanlänkas så att överföringskapaciteten stärks (yrkande 16). Därtill föreslås i motionen att Energimyndigheten utreder både det kortsiktiga och det långsiktiga arbetet med elförsörjningen på Gotland (yrkande 17).

I kommittémotion 2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L) anförs att på grund av vattenkraften, kärnkraften och investeringar i vind har Sverige en säker och effektiv elproduktion med konkurrenskraftiga priser och små utsläpp av växthusgaser. Motionärerna menar att Sverige behöver minska utsläppen, samtidigt som en fossilfri och stabil elproduktion med konkurrenskraftiga priser bibehålls (yrkande 1). Vidare anser motionärerna att beslutet om ett 100 procent förnybart elsystem till 2040 som togs i och med energiöverenskommelsen bör rivs upp och ersättas med ett mål om fortsatt fossilfri elproduktion genom en mix av vattenkraft, kärnkraft, vindkraft och solceller (yrkande 2). Därtill framhåller motionärerna att till följd av att mer förnybar elproduktion tillskjuts och kärnkraften försvinner skapas en effektutmaning och leveranssäkerheten sjunker. Motionärerna anser därför att Energimarknadsinspektionen eller Svenska kraftnät bör få i uppdrag att ta fram ett leveranssäkerhetsmål, som beaktar samhällets behov och som utgår från elförsörjningens betydelse för Sveriges konkurrenskraft som industrialisation (yrkande 3). Därutöver anför motionärerna att det finns ett behov av att förenkla förnybar elproduktion, samtidigt som rimliga avvägningar behöver göras mot andra centrala samhällsintressen, som t.ex. miljö- och naturintressen eller försvarets behov (yrkande 7). Därtill framförs i motionen att ett större samarbete mellan de nordiska länderna behövs inom energipolitiken och att det finns stora fördelar med sammankopplingen av elnäten i Norden och

Europa. Motionärerna efterfrågar därför bl.a. strategier och samverkan med berörda länder (yrkande 11).

Helena Gellerman (L) föreslår i motion 2018/19:534 att regeringen ska dra tillbaka den nya intäktsförordningen för att underlätta framtida investeringar i elnätet. I motionen anförs bl.a. att förordningen inte tar hänsyn till de investeringar som är nödvändiga de närmaste åren, vilket innebär stora risker för svensk industri.

I partimotion 2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 11 framhålls att om Sverige ska nå målet om 100 procent förnybar elproduktion behöver bl.a. elsystemet uppdateras och göras mer flexibelt. Motionärerna anser att det är avgörande att få till investeringar i smarta elnät, att öppna för ökade möjligheter till energilagring och att öka incitamenten för smart konsumentbeteende.

Lorentz Tovatt (MP) föreslår i motion 2018/19:2293 att ett mål för efterfrågeflexibilitet i elsystemet ska antas. Enligt motionen är marknaden i dag primärt anpassad till kraftproduktion från större enheter, men i takt med att mer förnybar energi byggs kommer marknaden att behöva utvecklas. Den befintliga elanvändningen behöver effektiviseras, elmarknaden utvecklas och elsystemet kompletteras med fler flexibla resurser för att målet om 100 procent förnybar elproduktion ska kunna nås på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt, enligt motionen.

Vissa kompletterande uppgifter

Övergripande om elmarknaden

Det svenska elnätet

Enligt Energimarknadsinspektionens rapport Sveriges el- och naturgasmarknad 2017 (Ei R2018:08) består det svenska elnätet av 56 400 mil ledning, varav ungefär 37 600 mil är jordkabel och 18 800 mil är luftledning. Elnätet kan delas in i tre nivåer: stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnätet transporterar el långa sträckor med höga spänningsnivåer. Regionnäten transporterar el från stamnätet till lokalnäten och i vissa fall direkt till större elanvändare. Lokalnäten ansluter till regionnäten och transporterar el till hushåll och andra slutkunder.

Stamnätet i Sverige förvaltas av Svenska kraftnät, och regionnäten ägs i huvudsak av Ellevio (f.d. Fortum), Eon och Vattenfall. Lokalnäten ägs till ca 60 procent av Ellevio, Eon och Vattenfall och till resterande del av olika privata och kommunala aktörer. Det svenska elsystemet är vidare tätt sammankopplat med angränsande länder, särskilt Norge, Danmark och Finland. Utlandsförbindelserna är av två typer, växelström och likström. Sverige har växelströmsförbindelser med Norge, Danmark och Finland. Likströmsförbindelser finns med Tyskland, Polen och sedan januari 2016 även med Litauen.

Elområden

Sverige är sedan den 1 november 2011 indelat i fyra elområden. Gränserna har beslutats av Svenska kraftnät och går vid de tre snitt i Sverige där överföringen av el är begränsad. Elområde 1 omfattar nordligaste Sverige, elområde 2 området mellan Luleå i norr och Gävle i söder, elområde 3 det område som sträcker sig från strax söder om Gävle i norr till strax söder om Oskarshamn i söder och elområde 4 den återstående delen av södra Sverige. Det nordisk-baltiska området bildar ett sammanhängande marknadsområde och består av 15 olika elområden. I marknadsområdet kan el handlas oberoende av nationsgränser så länge nätens tekniska kapacitet att överföra el räcker till. När denna kapacitet är nådd uppstår prisområden som påverkar priset i de olika elområdena. Vid överföringsbegränsningar används en metod som innebär att marknaden delas upp, s.k. marknadsdelning. Detta innebär att handelsområdet delas upp i mindre områden inom vilka det inte finns några överföringsbegränsningar. Vilka elområden som håller ihop och tillsammans bildar ett gemensamt prisområde varierar beroende på utbud, efterfrågan och överföringskapacitet. Detta förfarande innebär också att elområden med produktionsöverskott kommer att få lägre priser än elområden med produktionsunderskott när det finns överföringsbegränsningar mellan områdena. För svensk del gäller att i norra Sverige finns ett överskott av elproduktionskapacitet jämfört med efterfrågan på el. I södra Sverige råder det motsatta förhållandet. Tillgängligheten och produktionen i kärnkraftverken är en viktig komponent för möjligheten att hålla rätt spänning i kraftsystemet, vilket i sin tur påverkar överföringskapaciteten.

Elmarknadens aktörer

Nätföretag

I Sverige finns det ungefär 170 elnätsföretag. Ett nätföretag innehar ett ledningsnät, eller i några fall endast enstaka ledningar, och svarar för drift och underhåll av elnätet. Verksamheten bedrivs med stöd av nätkoncession, dvs. ett tillstånd att bygga och använda en elektrisk starkströmsledning. Ett nätföretag är skyldigt att ansluta elektriska anläggningar till ledningen eller ledningsnätet och att överföra el för någon annans räkning. Det finns alltså en rätt till tredjepartstillträde. Ett nätföretag får inte bedriva handel med el, och det får bedriva elproduktion endast i vissa fall när elen behövs för nätverksamheten.

Elproducenter

Elproducenten matar in el från en produktionsanläggning på elnätet för transport till elanvändarna. I Sverige är elproducenterna en heterogen grupp, som omfattar några av Europas största elföretag men även privatpersoner som äger småskaliga vatten-, vind- och solenergianläggningar. Större elproducenter säljer ofta el direkt på elbörsen. Mindre producenter väljer ofta att sälja elen till en större aktör, som i sin tur säljer den vidare.

Elhandelsföretag

Ett elhandelsföretag levererar el. Med leverans avses i detta sammanhang försäljning av el till elanvändare till skillnad från överföring, dvs. sådan transport av el för någon annans räkning som utgör nätverksamhet. Elhandelsföretaget köper in el, vanligtvis från elbörsen, för att sedan sälja den vidare till elanvändare. Handeln med el bedrivs på en fri marknad, där elhandelsföretagen konkurrerar om kunderna. Enligt Energimarknadsinspektionens rapport om Sveriges el- och naturgasmarknad 2017 (Ei R2018:08) fanns ca 120 elhandelsföretag i Sverige 2017. Inspektionen påpekar dock att detta antal elhandelsföretag inte ger hela bilden av hur många företag den enskilda kunden faktiskt kan välja mellan eftersom många små lokala och kommunala elhandlare endast väljer att agera i det egna närområdet. De tre största elhandlarna hade i slutet av 2017 en samlad marknadsandel på 41 procent räknat på antalet kunder, en siffra som legat ungefär på samma nivå de senast föregående fyra åren.

Balansansvariga

En balansansvarig har i ett avtal med Svenska kraftnät åtagit sig ett särskilt ansvar för att balansera tillförsel och förbrukning av el. Den balansansvarige svarar ekonomiskt för obalanser. Ett elhandelsföretag är skyldigt att se till att någon åtar sig balansansvaret för leveranser i en uttagspunkt. Ett vanligt sätt att ordna detta är att elhandelsföretaget självt åtar sig balansansvaret. Företaget kan dock välja att låta ett annat elhandelsföretag eller ett specialiserat företag åta sig balansansvaret.

Elbörs

En elbörs tillhandahåller system för fysisk och finansiell handel med grossistenergi produkter. De vanligaste aktörerna på börserna är elproducenter, elhandelsföretag och större elanvändare. I Norden är för närvarande Nord Pool den enda börsen för handel med el för fysisk leverans. Handel med finansiella kontrakt bedrivs på Nasdaq Commodities. Genom sådan handel i finansiella kontrakt kan aktörer säkra sig mot prisvariationer.

Energimarknadsinspektionen – nätmyndigheten

Energimarknadsinspektionen är i Sverige nationell energitillsynsmyndighet med ansvar för bl.a. tillsyn, regelgivning och tillståndsprövning. Enligt ellagen är Energimarknadsinspektionen nätmyndighet, vilket innebär att inspektionen handlägger alla frågor som enligt lagen eller föreskrifter som har utfärdats i anslutning till lagen ligger på nätmyndigheten. Till nätmyndighetens uppgifter hör att pröva frågor om tillstånd att bygga och använda starkströmsledningar, att förhandspröva nätföretagens intäkter från nätverksamheten och att pröva tvister om villkoren för anslutning till elnätet.

Affärsverket svenska kraftnät – den systemansvariga myndigheten

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) har i två olika egenskaper – stamnätsföretag respektive systemansvarig myndighet – en central roll på den

svenska elmarknaden. Svenska kraftnät innehar och driver det svenska stamnätet som ägs av staten. I sin egenskap av stamnätsföretag omfattas Svenska kraftnät i huvudsak av det regelverk som gäller för nätföretag i allmänhet. Svenska kraftnät är också systemansvarig myndighet och har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. Som systemansvarig myndighet får Svenska kraftnät bl.a. beordra elproducenter att öka eller minska produktionen av el. Svenska kraftnät utövar även tillsyn över driftsäkerheten i det nationella elsystemet.

Statens energimyndighet

Statens energimyndighet (Energimyndigheten) är förvaltningsmyndighet för frågor om tillförsel och användning av energi i samhället. Energimyndigheten ska verka för försörjningstrygghet och ett energisystem som är hållbart och kostnadseffektivt med en låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat.

Energiöverenskommelsen

Den 10 juni 2016 presenterades en ramöverenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna. I överenskommelsen slås fast att målet för 2040 är 100 procent förnybar elproduktion. Det är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut. Ett mål för energieffektivisering för perioden 2020–2030 ska tas fram och beslutas senast 2017. Elcertifikatssystemet ska förlängas och utökas med 18 terawattimmar (TWh) nya elcertifikat till 2030.

Överenskommelsen innefattar också att skatten på termisk effekt i kärnkraftsreaktorer stegvis avskaffas med start 2017 samt att fastighetsskattesatsen för vattenkraftverk sänks stegvis till samma nivå som för de flesta övriga elproduktionsanläggningar, dvs. 0,5 procent av taxeringsvärdet. Finansiering av den slopade skatten på termisk effekt och sänkningen av fastighetsskatten på vattenkraftverk ska enligt överenskommelsen ske genom en höjning av energiskatten på elektrisk kraft. Den el som förbrukas i tillverkningsprocessen i elintensiv industri ska undantas.

Energikommissionen

Energikommissionen lämnade den 9 januari 2017 sitt betänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2) till regeringen. Det innehåller tolv förslag och 30 bedömningar och baseras på den ramöverenskommelse om energipolitiken som slöts mellan fem partier den 10 juni 2016.

I betänkandet anför Energikommissionen att Sverige ska ha ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Det skapar långsiktighet och tydlighet för marknadens aktörer och bidrar till nya jobb och investeringar i Sverige.

Energipolitiken tar sin utgångspunkt i att Sverige är tätt sammankopplat med sina grannländer i norra Europa och syftar till att hitta gemensamma lösningar på utmaningar på den gemensamma elmarknaden. Det är vidare en utgångspunkt att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären för att därefter nå negativa utsläpp.

Energikommissionen lämnar i betänkandet som tidigare nämnts ett antal förslag och bedömningar. Vad gäller elmarknaden gör energikommissionen bl.a. följande bedömningar:

- Det finns inget skäl att i det korta perspektivet ändra den befintliga marknadsmodell som Sverige och Norden använder. Däremot är det rimligt att över tid föra en bred diskussion om den framtida marknadsdesignen.
- Det är angeläget att skapa förutsättningar för en väl fungerande efterfrågefleksibilitet, dvs. att kunderna fullt ut ska kunna delta på elmarknaden.
- Energiomställningen ställer krav på nya och ökade behov av systemtjänster. Svenska kraftnät har ett ansvar för analys av tillgången till systemtjänster och för att vid behov föreslå ändringar i regelverk.
- Nätägarrollen kan behöva ges ett vidgat innehåll för att fullt ut ta till vara de nyttor som smarta nät, energilagring och efterfrågefleksibilitet ger för elsystemet. Vidare bör nätföretagens roll som delsystemoperatörer inom ramen för Svenska kraftnäts systemansvar klargöras.
- Det nordiska samarbetet bör fördjupas för att kunna möta framtida utmaningar på den gemensamma marknaden.

Under våren 2018 presenterade regeringen ett antal propositioner med anledning av energiöverenskommelsen och Energikommissionens betänkande som riksdagen har behandlat, däribland propositionen Energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228).

Energipolitikens inriktning

Riksdagen behandlade våren 2018 regeringens proposition Energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228, bet. 2017/18:NU22). I propositionen anger regeringen att energiöverenskommelsen är en gemensam politisk färdplan för en kontrollerad övergång till ett helt förnybart elsystem med nya energipolitiska mål. Med överenskommelsen som grund lämnade regeringen i propositionen förslag om nya energipolitiska mål och sin bedömning av energipolitikens inriktning. Riksdagen godkände regeringens förslag till övergripande mål för energipolitiken, som innebär att energipolitiken ska syfta till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Därutöver godkände riksdagen regeringens förslag om mål för andelen förnybar el. Målet 2040 är 100 procent förnybar elproduktion. Det är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft, och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut. Förslaget i propositionen om ett

mål för energieffektivisering godkändes också av riksdagen. Målet är att Sverige 2030 ska ha en 50 procent effektivare energianvändning än 2005, uttryckt i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten. Företrädare för Sverigedemokraterna och Liberalerna reserverade sig i denna del av betänkandet mot riksdagens beslut.

I propositionen anger regeringen vidare att energiöverenskommelsen behöver följas upp, förvaltas och uppdateras bl.a. med hänsyn till utvecklingen på elmarknaden och för att ge möjlighet till anpassning av styrmedel och andra åtgärder. Regeringen gör därför bedömningen att en genomförandegrupp bör inrättas för att kontinuerligt följa upp energiöverenskommelsen, och att gruppen ska vara sammansatt av representanter från de partier som står bakom överenskommelsen. Av propositionen framgår även att partierna som står bakom energiöverenskommelsen under 2017 bildade och påbörjade arbetet inom en arbetsgrupp med uppgift att vårda ramöverenskommelsen, den s.k. genomförandegruppen. Genomförandegruppens uppgift är att förvalta och uppdatera överenskommelsen och dess målsättningar. I det ligger att samråda om frågor som rör energiöverenskommelsen och vid behov bereda och ta initiativ till justeringar i den och det arbete som följer av den samt av regelsystemet inom energiområdet.

I propositionen anger regeringen vidare att de berörda myndigheterna kontinuerligt bör följa utvecklingen på elmarknaden genom att bl.a. analysera effektsituationen inklusive behovet av effektreserven, behovet av ytterligare systemtjänster, nätstabilitet och andra avgörande faktorer så att Sverige har ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet, en god överföringskapacitet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Av propositionen framgår att regeringen avser att vart fjärde år genomföra en kontrollstation för att kontinuerligt följa upp energiöverenskommelsen, med planerad start hösten 2018.

Av propositionsförteckningen för våren 2019 framgår att regeringen avser att i maj 2019 överlämna skrivelsen Energiöverenskommelsen – kontrollstation 2018 till riksdagen.

Sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet

I januari 2019 presenterade Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet en sakpolitisk överenskommelse där det anges att Centerpartiet och Liberalerna accepterar en regering bestående av Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Vidare anges att de partier som slutit överenskommelsen är överens om ett budgetsamarbete samt ett samarbete som begränsas av de politiska frågor som framgår av överenskommelsen. Samarbetet gäller budgetår för budgetår, så länge partierna är överens om dess fortsättning, med inriktningen att samarbetet ska löpa hela mandatperioden. Överenskommelsen är indelad i elva områden och består av 73 punkter.

Under rubriken Hela landet ska leva anges bl.a. att det ska vara enklare och mer lönsamt att investera i förnybar energi för eget bruk, t.ex. i solceller och solvärme, eller i vindkraft till havs eller på land (punkt 24).

Elmarknadsdesign i EU-samarbetet

Under 2017 färdigställdes arbetet med att införa EU:s tredje inre marknads paket för el, vilket har inneburit ny lagstiftning genom kommissionsförfordningar, s.k. nätkoder och nätriktlinjer. Nätkoderna och nätriktlinjerna för el är delar av den inre elmarknaden och ska säkerställa ett harmoniserat regelverk samt en effektiv och säker drift av de europeiska transmissionsnäten. Mot bakgrund av dessa förfordningar behandlade och godkände riksdagen de ändringar i ellagen (1997:857) som regeringen föreslagit i propositionen Myndighetsuppgifter på elområdet (prop. 2017/18:93, bet. 2017/18:NU17). Ändringarna innebär vidare bl.a. att Energimarknadsinspektionen ska få utfärda föreskrifter som kompletterar EU:s nätkoder för el.

Energimarknadsinspektionen fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att på ett enkelt sätt sammanfatta hur de nya förordningarna och kompletterande regelverken på nationell nivå (inklusive myndighetsföreskrifter) kommer att påverka den svenska elmarknaden och dess aktörer. I rapporten Nya förordningar för el och naturgas (Ei R2018:10) beskrivs i stora drag hur kommissionens förordningar påverkar den svenska eller nordiska elmarknaden.

För att underlätta utvecklingen mot en gemensam elmarknad i Europa presenterade EU-kommissionen ett nytt lagstiftningspaket (Ren energi för alla i Europa, det s.k. vinterpaketet) den 30 november 2016. Det omfattar en revidering av det tredje inre marknads paketets lagstiftning på elområdet, dvs. elmarknadsdirektivet (2009/72/EU), elhandelsförordningen (714/2009) och byråförordningen (713/2009). Dessutom ersätts direktivet om trygg elförsörjning (2005/89/EG) av en ny krisberedskapsförordning.

I februari 2019 gav regeringen Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera vilka åtgärder som krävs för att genomföra elmarknadsdirektivet samt att analysera vilka åtgärder som krävs i Sverige med anledning av elhandelsförordningen, byråförordningen och krisberedskapsförordningen (M2019/00373/Ee). Myndigheten ska lämna författningsförslag om det är nödvändigt med nya bestämmelser i lag eller förordning. Vidare ska myndigheten ta till vara den kunskap som finns hos Svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket och Energimyndigheten. Energimarknadsinspektionen ska även på lämpligt sätt inhämta synpunkter från elmarknadens aktörer och löpande informera Regeringskansliet om hur arbetet fortskrider. Som utgångspunkt för myndigheten gäller att det nya direktivet om den inre marknaden för el ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 31 december 2020 och att förordningarna träder i kraft under våren 2019.

Uppdraget ska redovisas i sin helhet till regeringen senast den 29 november 2019.

Smarta elnät

Smarta elnät är ett brett begrepp som omfattar teknik, nya affärsmodeller och tjänster samt nya förutsättningar för reglering och marknadsdesign. Exempelvis gör den digitala utvecklingen det möjligt för elkunden att ta en aktivare roll och styra sin elanvändning mer energi- och kostnadseffektivt. Smarta elnät handlar också om hur förbättringar av befintlig infrastruktur bör utvecklas för att på ett kostnadseffektivt sätt möta framtidens behov.

Regeringen inrättade 2016 ett nationellt forum för smarta elnät. Forumets arbete leds av en styrgrupp vars ledamöter är utsedda av ansvarigt statsråd för energifrågorna. Regeringen utsåg i februari 2019 statssekreterare Sebastian de Toro, Infrastrukturdepartementet, till ordförande för forumet. Forumets styrgrupp består av företrädare för myndigheter, näringsliv och akademi.

I budgetpropositionen för 2019 framförs att forumet genomfört ett antal seminarier, workshoppar och internationella rundabordssamtal (prop. 2018/19:1 utg.omr. 21). Vidare presenterade forumet under 2017 en strategi för en ökad flexibilitet i elsystemet genom smarta elnät och strategin Smarta elnät från forskning till internationalisering. Av budgetpropositionen framgår att en extern utvärdering gjorts av forumets verksamhet. Utvärderingen visar bl.a. att verksamheten bidragit till att skapa goda förutsättningar för att främja smarta elnät som framtidsbransch.

Elcertifikatssystemet

Sverige och Norge har sedan den 1 januari 2012 en gemensam elcertifikatsmarknad. För att bidra till det nationella målet om minst 50 procent förnybar energi till 2020 har ett gemensamt mål om att öka den förnybara elproduktionen med 28,4 TWh mellan 2012 och 2020 satts upp. Målet regleras i ett ändringsavtal mellan länderna som trädde i kraft den 1 januari 2016 (prop. 2015/16:1, bet. 2015/16:FiU1). Det gemensamma målet delas mellan länderna genom att Sverige ska sikta på att annullera elcertifikat motsvarande 15,2 TWh till 2020 och Norge 13,2 TWh.

Sverige har satt upp ett nationellt finansieringsmål till 2020 i linje med det gemensamma målet med Norge. Sveriges mål till 2020 är att finansiera ytterligare 30 TWh förnybar elproduktion jämfört med 2002 i enlighet med riksdagens beslut om regeringens proposition Ambitionshöjning för förnybar el och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2015 (prop. 2014/15:123, bet. 2015/16:NU6). Riksdagen har därefter beslutat om ett nytt mål till 2030 för den förnybara elproduktionen. Målet är att utöka elcertifikatssystemet med 18 TWh till 2030 i enlighet med regeringens proposition Nytt mål för förnybar el och kontrollstation för elcertifikatssystemet 2017 (prop. 2016/17:179, bet. 2016/17:NU20).

Som en del i överenskommelsen med Norge ska Sverige införa en s.k. stoppmekanism i elcertifikatssystemet före den 31 december 2020. Det ska bidra till måluppfyllelsen 2030 och till förutsägbarhet för marknadsaktörerna för perioden efter måluppfyllelsen. Norge har också sedan tidigare en stoppmekanism i sin lagstiftning.

I december 2017 beslutade regeringen att nästa kontrollstation för elcertifikatssystemet ska genomföras under 2019. Regeringen gav samtidigt Energimyndigheten tre uppdrag kopplade till kontrollstationen för 2019 (M2017/00599/Ee). Myndigheten skulle bl.a. analysera och ge förslag på utformningen av en stoppmekanism som ska bidra till måluppfyllelsen och försägarhet till marknadsaktörerna före och efter det nya måläret 2030. Myndigheten publicerade rapporten Kontrollstation för elcertifikatssystemet 2019 (ER 2018:25) i december 2018. I rapporten föreslår myndigheten bl.a. ett stopp för nya anläggningar i elcertifikatssystemet efter den 31 december 2030. Rapporten har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet.

Efterfrågefleksibilitet m.m.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag våren 2018 om ändringar i ellagen (1997:857) och lagen (2011:710) om certifiering av stamnätsföretag för el med anledning av regeringens proposition Elmarknadsfrågor (prop. 2017/18:237, bet. 2017/18:NU23). Enligt propositionen innebär ändringarna att ellagens terminologi förtydligas när det gäller bl.a. indelningen av elnätet i olika nivåer och förutsättningar för att bedriva överföring av el på de högsta spänningsnivåerna. Vidare förtydligas och förenklas regelverket för intäktsramar för elnätsverksamhet på olika sätt, exempelvis när det gäller bedömningen av kvalitet. För att underlätta för ökad efterfrågefleksibilitet medför lagändringarna vidare att det bli lättare att utveckla nätavgifterna genom pilotprojekt och genom att införa nya nättariffer stegvis. Elanvändare ska genom ändringarna även få bättre tillgång till information om avgifter och övriga villkor för överföring av el. För att motverka att konsument utsätts för otillbörliga påtryckningar har förutsättningarna för att avbryta överföringen av el på grund av betalningsförsummelse ändrats. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019.

Anvisningsavtal

Våren 2017 antog riksdagen regeringens proposition Anvisade elavtal (prop. 2016/17:13, bet. 2016/17:NU8). Beslutet innebär att det införs krav på vilken information en faktura ska innehålla och utökade informationskrav till kunder med anvisningsavtal. Bestämmelserna syftar till att säkerställa att kunder med anvisade avtal har skäligena villkor, att andelen kunder med anvisade elleverantörer ska minska och att kundaktiviteten på elmarknaden ökar. Vidare innebar beslutet att regeringen får utfärda föreskrifter om att anvisningsavtalens priser under en viss tid inte får överstiga vissa nivåer. De nya bestämmelserna trädde i kraft den 1 april 2017.

Förbättrad information om den egna elförbrukningen

Riksdagen antog våren 2017 regeringens proposition Funktionskrav på elmätare (prop. 2016/17:73, bet. 2016/17:NU10). Beslutet innebar bl.a. ändringar i ellagen (1997:857) så att elanvändarna ges rätt att få timmätning av sin elförbrukning redovisad utan att debiteras de merkostnader som kan uppstå. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2017.

Utredning om hinder och lösningar för energieffektivisering, småskalig elproduktion och ellagring

Regeringen tillsatte i juni 2017 en särskild utredare med uppdraget att identifiera eventuella hinder som kunder i form av hushåll, mindre företag och andra mindre aktörer möter vid energieffektivisering och introduktion av småskalig förnybar elproduktion och hur dessa hinder kan undanröjas (dir. 2017:77). Utredningen lämnade sitt slutbetänkande i oktober 2018 (SOU 2018:76). Utredningen föreslog bl.a. att ett system ska införas med kvotplikt (vita certifikat) för minskad effektbelastning genom investeringar i eleffektiviserande åtgärder, att elleverantörer ska bli skyldiga att uppfylla en kvot genom åtgärder hos elanvändare (utom i elintensiv industri), att ett särskilt energi-ROT-avdrag ska införas kopplat till det nuvarande systemet med ROT-avdrag, att förordningen om energideklaration ska ändras för att styrmedlet ska ge ökad information om kostnadseffektiva åtgärder och att Energimyndigheten ska få i uppdrag att ta fram en plan för hur beteendainsikter i ökad omfattning kan tas till vara och integreras i kommunikationsinsatser för energieffektivisering, inklusive kommunal energi- och klimatrådgivning, nätverk för småföretag och beställargrupper för småhus.

Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Intäktsramar för elnätsföretag

Elnätsföretagens intäktsramar reglerar vad elnätsföretagen får ta ut i avgifter av sina kunder. Elnätsavgifterna ska enligt ellagen vara skäliga, objektiva och icke-diskriminerande. Intäktsramen regleras på förhand och gäller för fyra år i taget. Syftet med förhandsregleringen är att säkerställa att kunderna får betala ett skäligt pris för elnätstjänsten, att ge kunderna en långsiktig leveranssäkerhet och att trygga den svenska elförsörjningen. Förhandsregleringen bidrar också till att elnätsföretagen får stabila och långsiktiga villkor för sin elnätsverksamhet.

Som tidigare nämnts antog riksdagen regeringens förslag till ändringar i ellagen och lagen om certifiering av stamnätsföretag för el, där regeringen bl.a. föreslog att regelverket för intäktsramar för elnätsverksamhet skulle förenklas och förtydligas (prop. 2017/18:237, bet. 2017/18:NU23).

I budgetpropositionen för 2019 anges även att regeringen i augusti 2018 beslutade om nya förordningsbestämmelser om avkastningen för elnätsverksamheten och avskrivningstider för anläggningar vid fastställande av intäktsramarna (prop. 2018/19:1 utg.omr. 21). Vidare framförs att den nya

regleringen införs för att se till att elnätsavgifterna framöver kommer att vara stabila och hålla sig på rimlig nivå samt för att förenkla och skynda på domstolsprocesserna.

Utbyggnad av elnätet

Svenska kraftnäts utvecklingsplaner

Sverige har enligt uppgift från Svenska kraftnät ett av världens äldsta stamnät, och många av de ledningar och stationer som finns måste bytas ut innan de blir för gamla. Svenska kraftnät publicerade 2013 Perspektivplan 2025 som 2015 följdes av en tioårsplan för det svenska stamnätet – Nätutvecklingsplan 2016–2025. I nätutvecklingsplanen redovisar affärsverket de utmaningar och investeringar som väntar i det svenska stamnätet på tio års sikt. Såväl perspektivplanen som nätutvecklingsplanen är långsiktiga plandokument för utvecklingen av det svenska stamnätet.

Enligt Svenska kraftnät planeras EU:s energi- och klimatpolitik med höga ambitioner om att bygga ut den förnybara elproduktionen för att minska utsläppen av klimatpåverkande växthusgaser. En viktig del för att förverkliga detta är det s.k. tredje inre marknadspaketet för energi, som bl.a. innehåller krav på att systemoperatörer vartannat år ska göra en tioårsplan för sitt land och sin region. Systemoperatörernas planer utgör underlag för den plan som EU tar fram för hela det europeiska stamnätet. Svenska kraftnäts Nätutvecklingsplan 2016–2025 är Sveriges bidrag till detta arbete.

Mot bakgrund av de snabba och omfattande förändringarna av kraftsystemets utveckling och med ambitionen att anlägga ett helhetsperspektiv presenterade Svenska kraftnät ytterligare en rapport, Systemutvecklingsplan 2018–2027, i november 2017. Systemutvecklingsplanen bygger vidare på Nätutvecklingsplan 2016–2025, men breddar perspektivet till att utöver nätutveckling även omfatta frågor relaterade till driftsförutsättningar och marknadsutformning. I planen beskrivs en kombination av planerade åtgärder som innebär en förbättring av systemets stabilitet, marknadsförändringar och nätutveckling. Genom planen tydliggörs därmed att Svenska kraftnät fokuserar sitt utvecklingsarbete på hela kraftsystemet och inte enbart på stamnätet.

Utveckling av det nordiska kraftnätet

Att stamnätet är driftssäkert är en grundförutsättning för att elförsörjningen och elmarknaden ska fungera. Stamnätet ska också kunna överföra den mängd el som samhället behöver. Det finns risk för effektbrist i elsystemet när efterfrågan på el blir mycket hög, t.ex. vid sträng kyla, samtidigt som produktionen och importen inte räcker till för att tillföra den el som behövs.

Svenska kraftnät har regeringens uppdrag att redovisa nätutvecklingsplaner för det nordiska kraftnätet med nordisk samhällsekonomisk nytta. I regleringsbrevet för 2018 gav regeringen Svenska kraftnät i uppdrag att i

nätutvecklingsplanen specificera de samhällsekonomiskt lönsamma nätinvesteringar som härrör från anslutningen av ny förnybar elproduktion. Nätutvecklingsplanerna skulle inkludera den samhällsekonomiska nyttan fördelad per land. Uppdraget hade sin bakgrund i den kommuniké om en fortsatt utveckling mot en gränslös nordisk elmarknad som de nordiska energiministrarna antagit den 25 oktober 2010. Den fjärde tvååriga planen ska rapporteras till det nordiska ministermötet i juni 2019. Lägesrapporten inkom till Regeringskansliet i november 2018 (dnr M2018/02802/Ee). I lägesrapporten konstaterar Svenska kraftnät att det nordiska kraftsystemet genomgår stora förändringar och att stora mängder förnybar kraftproduktion ansluts eller kommer att anslutas samtidigt som förutsättningarna för planerbar produktion förändras med förväntad följd att svensk kärnkraft kommer att avvecklas. I Norden har överföringskapaciteten i fem korridorer identifierats som viktig att utreda, varav Sverige är del i tre. Vidare anger Svenska kraftnät att arbetet drivs i form av ett gemensamt nordiskt projekt, och att inom ramen för projektet har det tagits fram ett gemensamt nordiskt referensscenario och en gemensam kostnads-/nyttometodik som används i de bilaterala studierna av korridorerna.

Sydvästlänken

Sydvästlänken är en kraftledning som är under uppbyggnad. Syftet med Sydvästlänken är att öka kapaciteten att överföra el från mellersta till södra Sverige, förbi en trång passage i stamnätet där det främst under kalla vinterdagar ofta skapas en flaskhals. Med länken i full drift beräknas kapaciteten att överföra el mellan mellersta och södra Sverige öka med ca 25 procent. Enligt Svenska kraftnät som genomför projektet är investeringen den största i sitt slag som någonsin genomförts i Sverige. Sträckningen av Sydvästlänken går mellan Hallsberg i Närke och Hörby i Skåne.

Sydvästlänken byggs med både likströms- och växelströmsteknik. Förbindelsen består av två delar som möts strax norr om Nässjö. Den norra delen blir en 18 mil lång luftledning för 400 kilovolt växelström. Den förstärker växelströmsnätet samtidigt som den gör det möjligt att ansluta förnybara energikällor till stamnätet. Denna del togs i drift i april 2015. Den södra delen är en 25 mil lång likströmsförbindelse. Längs en 6 mil lång sträcka mellan Nässjö och Värnamo kommer överföringen att ske via luftledning. Resterande 19 mil till skånska Hurva överförs via markkabel. Utöver kabelsträckningarna omfattar projektet även tre nya växelströmsstationer och två nya omriktarstationer. Tidsplanen för när Sydvästlänkens likströmsförbindelse (2 gånger 600 megawatt) ska tas i drift har försenats flera gånger. Enligt uppgift på Svenska kraftnäts webbplats planeras Sydvästlänkens södra likströmsdel vara i drift den 31 juli 2019. Förseningen av idrifttagningen beror enligt affärsverket på problem med leveransen av den tekniska lösningen i omriktarstationerna.

Vidare kan här tilläggas att riksdagen återkommande behandlat motioner om elområden sedan dessa områden infördes i november 2011. Vid det senaste

tillfället våren 2018 (bet. 2017/18:NU9) avstyrkte utskottet motionerna med hänvisning till vad utskottet hade anfört när liknande frågor behandlades våren 2017. Utskottet upprepade det som regeringen liksom även utskottet självt hade framhållit vid flera tidigare tillfällen, dvs. att prisskillnaderna mellan elområdena väntas jämnas ut ytterligare när väl den nordsydliga överföringsförbindelsen Sydvästlänken – efter beklagliga förseningar – tas i drift. I denna del av betänkandet fanns en reservation (SD).

Gotlands elförsörjning

I systemutvecklingsplanen för 2018–2027 från 2017 konstaterar Svenska kraftnät att det sedan nätutvecklingsplanen publicerades i slutet av 2015 har genomförts ett antal förändringar i nätutvecklingsprojekten. Bland dessa märks att Svenska kraftnäts styrelse i maj 2017 beslutade att avsluta arbetet med den tidigare planerade nya förbindelsen till Gotland. Det huvudsakliga skälet till beslutet var att den samhällsekonomiska nyttovärdesanalysen visade att kostnaderna för kabeln väsentligt översteg de olika nyttovärden som den skulle ge. Projektet är efter beslutet i stället inriktat på systemförstärkningar, och investeringsbudgeten är 756 miljoner kronor lägre än den som ingick i Svenska kraftnäts förslag till investeringsplan.

Med anledning av Svenska kraftnäts beslut noterade utskottet hösten 2017 (bet. 2017/18:NU3) att Svenska kraftnät har avbrutit planeringen av en ny förbindelse till Gotland. Samtidigt anförde utskottet att regeringen hade gett Energimyndigheten i uppdrag att utreda hur Gotland kan stå modell för ett förnybart och självförsörjande energisystem. Utskottet ville i detta sammanhang också understryka vikten av att Sverige har en trygg energiförsörjning i hela landet och även i fortsättningen har goda förutsättningar för en utbyggnad av förnybar energi.

I juni 2017 fick Energimyndigheten i uppdrag av regeringen att ta fram en förstudie till hur Gotland kan användas som pilotfall i omställningen till ett förnybart energisystem i Sverige (M2017/01768/Ee). Uppdraget redovisades till Regeringskansliet våren 2018 (ER 2018:5). I rapporten konstaterar myndigheten att det är fullt möjligt att skapa ett hållbart och robust energisystem på Gotland, men att det kräver nya tekniker, nya affärsmodeller, nya regelverk och ett samarbete mellan det privata, det offentliga och de enskilda medborgarna.

I maj 2018 fick Energimyndigheten i uppdrag att ta fram en färdplan om hur Gotland kan ställa om till ett hållbart energisystem och att arbeta för en regional arena för pilotprojekt där teknik, affärsmodeller och regelverk prövas. Energimyndigheten publicerade i mars 2019 rapporten Energipilot Gotland – Färdplan för att möjliggöra att Gotland blir pilot för ett hållbart energisystem (ER 2019:9). Färdplanen innehåller både konkreta åtgärder och förslag på hur uppdraget kan fortsätta att bedrivas. I valet av åtgärder har prioritet getts till de åtgärder som är skalbara för omställning av energisystemet i hela landet, och åtgärdena har bedömts utifrån sina samhällsekonomiska konsekvenser. I arbetet har även åtgärdsförslagets påverkan på energiförsörjningen i fredstid

och vid höjd beredskap beaktats. Åtgärderna är uppdelade inom delområdena Lokal förankring, Flexibelt och robust elsystem, Klimatsmart industri, Fossilfritt transportsystem, Resurseffektiv bebyggelse och Areella näringar. För varje delområde finns en huvudansvarig organisation, så som Energimyndigheten, Region Gotland, Vattenfall och Transportstyrelsen. Myndigheten anger vidare att flertalet av de åtgärder som föreslås kommer att kunna finansieras inom ramarna för ansvarig organisations mandat eller i samverkan med andra parter, genom såväl privat som offentlig finansiering. Men för att Gotland ska kunna gå före i energi- och klimatomställningen menar myndigheten att det krävs utökade ekonomiska resurser på Gotland och hos Energimyndigheten. Energimyndigheten föreslår därför ett riktat anslag om 50 miljoner kronor per år fr.o.m. 2020 för att öka omställningen på Gotland. Myndigheten föreslår att anslaget främst används för insatser som bidrar till omställning av transportsektorn, hushåll, små och medelstora företag, byggnader och bostäder samt för att möjliggöra ökad produktion och användning av förnybar energi. Utan ett riktat anslag till Gotland menar Energimyndigheten att det inte är möjligt att Gotland kan ställa om i snabbare takt än övriga Sverige och att det därmed skulle bli omöjligt att uppfylla uppdraget. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Ålandsförbindelsen

Vattenfall AB tar ut nättariffer som ersättning för att det åländska elnätet ansluter till ett av bolagets regionnät. Energinätsutredningen fick 2006 i uppdrag att se över frågor som rör regleringen av elnätstariffer m.m. (dir. 2006:39). I uppdraget ingick att utreda om utlandsförbindelser som är anslutna till det svenska regionnätet, t.ex. Ålandsförbindelsen, kan behandlas enligt samma grunder som de utlandsförbindelser som är anslutna till stamnätet. Energinätsutredningens bedömning i delbetänkandet Förhandsprövning av nättariffer m.m. (SOU 2007:99) var att det inte finns skäl att införa särskilda bestämmelser för nättarifferna för anslutningen av utlandsförbindelser till det svenska elnätet på regionnätetsnivå.

Enligt uppgift från Regeringskansliet vidhåller regeringen denna uppfattning.

Ny modell för elmarknaden

För att förenkla hanteringen av elkundernas uppgifter har regeringen gett Svenska kraftnät i uppdrag att utveckla och driva en central informationshanteringsmodell, en s.k. elmarknadshubb, på den svenska elmarknaden. Elmarknadshubben är en central informationshanteringsmodell och kommer när den tas i drift att innehålla information om elanläggningar och elanvändare samt mätvärden för produktion och förbrukning. Svenska kraftnät delredovisade den 31 maj 2016 sitt uppdrag i rapporten Redovisning av vissa frågor ang. elmarknadshubbens utformning m.m. (dnr M2016/01497/Ee). Under hösten 2016 inledde Svenska kraftnät arbetet med utformningen av

elmarknadshubben. Projektet har försenats flera gånger, och enligt Svenska kraftnät kan elmarknadshubben tidigast driftsättas under andra halvåret 2021. En uppdaterad tidsplan för projektet kommer också att presenteras under andra kvartalet 2019.

Energimarknadsinspektionen har även på regeringens uppdrag undersökt vilka regeländringar som krävs för att införa en ny marknadsmodell och en elmarknadshubb. Uppdraget redovisades till regeringen i juni 2017 i rapporten Ny modell för elmarknaden (Ei R2017:05). Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Statsrådet Anders Ygeman besvarade en skriftlig fråga i mars 2019 från Hans Rothenberg (M) om elmarknadshubben (fr. 2018/19:375). Frågan rörde hur statsrådet kan säkerställa att elmarknadshubben inte kommer att kunna användas av främmande makter i syfte att kartlägga Sveriges elnät för destruktiva syften. Statsrådet anförde att Svenska kraftnät fick i juni 2015 i uppdrag av regeringen att utveckla och driva en elmarknadshubb. Detta arbete pågår för närvarande och Svenska kraftnät lägger stort fokus på säkerhetsfrågor i arbetet. Statsrådet nämner även att säkerhetsskyddslagen gäller för aktörer som har ett särskilt behov av skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet. Den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen ska utreda behovet av säkerhetsskydd i en säkerhetsskyddsanalys. Den 1 april 2019 trädde en ny säkerhetsskyddslag i kraft. I den nya lagen tydliggörs att verksamhetsutövaren med utgångspunkt i analysen ska planera och vidta de säkerhetsskyddsåtgärder som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, förekomst av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och övriga omständigheter. Det kan bl.a. röra sig om säkerhetsskyddsåtgärder som syftar till att skydda informationssystem som används i säkerhetskänslig verksamhet. Statsrådet angav vidare att han förutsatte att Svenska kraftnät har fullgjort sina skyldigheter enligt gällande lagstiftning och att Säkerhetspolisen, som har tillsynsansvar, följer upp att verksamhetsutövarna fullföljer sina åtaganden enligt regleringen.

Handläggningstider för nätkoncessioner

I statens budget för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 21, bet. 2016/17:NU3) anvisades extra pengar till Energimarknadsinspektionen för att myndigheten skulle kunna förkorta handläggningstiderna för nätkoncessioner. I budgetpropositionen för 2018 angav regeringen att elnäten på alla spänningsnivåer behövde användas mer effektivt och byggas starkare för att hantera de utmaningar som utbyggd variabel elproduktion för med sig. Det var enligt regeringen därför angeläget att Energimarknadsinspektionen prioriterade nätkoncessionsprövningen.

Av regleringsbrevet för Energimarknadsinspektionen 2017 och 2018 framgår att myndigheten ska redovisa hur man har arbetat med att förkorta handläggningstiderna för koncessionsärenden. Motsvarande återrapporteringskrav saknas i regleringsbrevet för 2019.

Enligt uppgifter från Energimarknadsinspektionen har myndigheten vidtagit flera åtgärder för att effektivisera tillståndprocesserna med fokus på kortare handläggningstider. En sammanfattande redogörelse för dessa redovisades i utskottets betänkande 2017/18:NU9.

Riksdagen riktade i maj 2017 ett tillkännagivande till regeringen om att tillståndprocesser inom miljölagstiftningen bör förenklas och förkortas (bet. 2016/17:MJU22). Miljö- och jordbruksutskottet anförde att utgångspunkten är att det är bra att Sverige har en krävande miljölagstiftning samtidigt som tillståndprocesserna måste utformas på ett sådant sätt att de inte i onödan hindrar, försenar eller fördyrar investeringar som moderniserar verksamheter, skapar jobb och tillväxt och i slutändan ofta minskar den samlade miljöpåverkan. Myndigheternas prövningar och krav på underlag ska vara enkla, förutsägbara och effektiva. Miljö- och jordbruksutskottet menar att en del i detta bl.a. är att de generellt sett långa handläggningstiderna i tillståndsärenden måste åtgärdas. Tillkännagivandet bereds inom Regeringskansliet (skr. 2018/19:75).

Riksdagen riktade även ett tillkännagivande till regeringen med anledning av en motion om tydlig tidsgräns för handläggningstider på myndigheter och som behandlades i näringsutskottet våren 2017 (bet. 2016/17:NU12). Med anledning av motionsyrkandet föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att alla myndigheter som företag kommer i kontakt med ska sätta tydliga tidsgränser för sina handläggningstider, vilket riksdagen biföll. Tillkännagivandet bereds inom Regeringskansliet (skr. 2018/19:75).

Vidare vad gäller nätkoncessioner kan nämnas att regeringen i februari 2018 beslutade att tillsätta en särskild utredare som ska se över regelverket för nätkoncessioner (dir. 2018:6). Regeringen motiverar beslutet med att regelverket är ålderdomligt och riskerar att sätta upp hinder och skapa osäkerhet för energiaktörer, samtidigt som det inte nödvändigtvis säkerställer rätt skydd för samhällliga intressen. Utredaren ska således lämna förslag på författningsändringar som moderniserar, förenklar och förbättrar elnätregelverket utan att resurseffektivitet, nätstabilitet eller miljöskydd påverkas negativt. Elnätets betydelse som grundläggande infrastruktur ska beaktas. Utredaren ska bedöma behovet av att ändra reglerna om koncessionsplikt för starkströmsledning och bedöma vilken rättslig status en nätkoncession ska ha. Vidare ska utredaren se över den nuvarande prövningsordningen för nätkoncession när det gäller både den prövande myndigheten och prövningens omfattning samt överväga om möjligheten till samredovisning av elnät bör ändras. Utredaren ska även vid behov lämna nödvändiga författningsförslag samt göra en första analys av nätnivåerna. Uppdraget ska redovisas senast den 10 juni 2019.

Leveranssäkerhet

I ellagen (1997:857) finns bestämmelser om leveranssäkerheten i elnäten. Det finns ett s.k. funktionskrav, som innebär att nätföretag ska se till att avbrott i

överföringen av el till en elanvändare inte överstiger 24 timmar. Vidare finns bestämmelser om avbrottsersättning, som ger elkunder möjlighet att få skadestånd eller avbrottsersättning vid längre elavbrott. Därtill finns, som redogjorts för ovan, bestämmelser om kvalitet i intäktsramberäkningen, vilka innebär att nätföretagens leveranssäkerhet påverkar storleken på företagets intäktsram.

Vad gäller ansvarsfördelningen är det Energimarknadsinspektionen som granskar att nätföretagens överföring av el på kort och lång sikt har en god leveranskvalitet. Svenska kraftnät har ett systemansvar som innebär att affärsverket ska se till att det alltid råder kortsiktig balans mellan produktion och förbrukning av el i hela landet. Ansvaret för att det finns tillräckligt med produktion för att möta förbrukningen i landet vilar på de företag som är balansansvariga.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2019 att ett robust och tillförlitligt energisystem är en grundläggande förutsättning för ett modernt och väl fungerande samhälle (prop. 2018/19:1 utg.omr. 21). Regeringen menar att detta blir allt tydligare i en digitaliserad värld där fler och fler områden blir beroende av en säker tillgång på el. Att säkerställa försörjning av energi är också nödvändigt för att upprätthålla förmågan inom totalförsvaret.

I regeringens skrivelse Riksrevisionens rapport om förutsättningar för en säker kraftöverföring (skr. 2016/17:148) behandlas frågan om ett mål för leveranssäkerheten. Regeringen konstaterar att Riksrevisionen menar att ett mål för leveranssäkerheten skulle kunna vara ett verktyg för att bedöma sårbarheten i den långsiktiga energi- och effektbalansen. Regeringen anför i skrivelsen att den anser att det finns risker med ett styrande leveranssäkerhetsmål eftersom detta kan leda till överinvesteringar i elproduktion, vilket kan innebära ökade kostnader för kunderna. Vidare noterar regeringen att det i sammanhanget är viktigt att komma ihåg att det finns andra verktyg vid sidan av elproduktion för att skapa ett robust elsystem, t.ex. efterfrågefleksibilitet och energilager. Därtill konstaterar regeringen att det är viktigt att bedömningen av leveranssäkerheten görs utifrån den relevanta marknaden, som i normalfallet är Norden, och att den relevanta marknaden förändras beroende på förändringar i produktion, konsumtion och överföringsmöjligheter. Därutöver anges i skrivelsen att frågan om leveranssäkerhetsmål även är aktuell i ett EU-perspektiv då den behandlas i EU-kommissionens förslag till nya bestämmelser på elmarknadsområdet i kommissionens lagförslag om Ren energi för alla i Europa, det s.k. vinterpaketet.

Som redovisats tidigare har det inom ramen för detta vinterpaket tagits fram en ny elhandelsförordning. Enligt uppgift från Regeringskansliet innehåller förordningen skrivningar som rör ett mål för leveranssäkerhet genom att medlemsländerna ska ha en s.k. tillförlitlighetsnorm, som på ett transparent sätt ska ange den nödvändiga nivån för medlemslandets försörjningstrygghet. Det kan här även påminnas om vad som tidigare nämnts om att Energimarknadsinspektionen fått i uppdrag av regeringen att bl.a. analysera elhandelsförordningen och att lämna förslag på författningsförslag om det är

nödvändigt med nya bestämmelser i lag eller förordning. Uppdraget ska slutredovisas i november 2019.

Utredningen om förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet

Regeringen tillsatte i mars 2017 en utredning om förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet (dir. 2017:31). Utredningen består av en parlamentariskt sammansatt kommitté som ska kartlägga det regelverk som syftar till att skydda totalförsvarsverksamhet mot yttre hot. Utifrån kartläggningen ska kommittén analysera befintligt regelverk och bedöma om det finns behov av författningsåtgärder vad gäller ansvarsförhållandet mellan staten, kommunerna och enskilda. Kommittén ska därutöver bl.a. analysera möjligheterna till statlig förköpsrätt av viss fast egendom, bedöma om åtgärder behöver vidtas för att åstadkomma ett ökat skydd för totalförsvaret vid överlåtelse och upplåtelse av viktigare infrastruktur, såsom hamnar, flygplatser, energianläggningar och förmedlingsstationer för telekommunikation, och lämna sådana författningsförslag som är behövliga och lämpliga. Kommitténs utredningstid har förlängts, och uppdraget ska slutredovisas senast den 31 maj 2019 (dir. 2019:5).

Därtill ska den tidigare nämnda Utredningen om en översyn av regelverket för nätkoncessioner (dir. 2018:6) i samråd med Utredningen om ett förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet bedöma behovet av och vid behov föreslå vem som bör kunna inneha nätkoncession med hänsyn till den nationella säkerheten, t.ex. vid prövning av nya elnätsföretag och vid ägarbyte i elnätsföretag. Syftet är att säkerställa att totalförsvarets intressen iakttas och att prövningen av en nätkoncessionshavares lämplighet görs med beaktande av den nationella säkerheten.

Lönsamhetsbedömningar vid nätinvesteringar och långsiktiga analyser av effektsituationen

Riksdagen har gjort ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda behovet av att en fristående aktör parallellt med Svenska kraftnät gör samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar vid nätinvesteringar (bet. 2016/17:NU21). I skrivelse 2018/19:75 Riksdagens skrivelser till regeringen redovisar regeringen att den gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att identifiera vilka typer av effekter som bör analyseras och kvantifieras inom ramen för samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar inför beslut om investeringar i transmissionskapacitet i stamnätet för el. Energimarknadsinspektionen skulle också utreda och föreslå riktlinjer för kvantifiering av dessa effekter. Energimarknadsinspektionen redovisade sitt uppdrag i rapporten Samhällsekonomiska analyser vid investeringar i stamnätet för el (Ei R2018:06). I rapporten föreslås att nätkoncession för stamledning endast ska få meddelas om anläggningen är samhällsekonomiskt lönsam (dnr M2018/01132/Ee). Vidare föreslår inspektionen att en lönsamhetsbedömning ska ingå i en ansökan om nätkoncession och att denna bedömning ska vara

granskad av en fristående aktör. Rapporten har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Tillkännagivandet bereds fortsatt inom Regeringskansliet.

Riksdagen har även gjort ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att göra långsiktiga analyser av effektsituationen där såväl Sveriges som de närmaste grannländernas situation beaktas (bet. 2016/17:NU21). Regeringen beslutade i juni 2018 att komplettera det uppdrag om kraftbalansen som Svenska kraftnät har enligt sin instruktion, förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät, med att även inkludera en bedömning av förutsättningarna att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen. Den nya bestämmelsen trädde i kraft den 1 augusti 2018 och innebär att Svenska kraftnät senast den 1 juli varje år i en särskild rapport till regeringen ska redovisa en bedömning av förutsättningarna för att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen. Svenska kraftnäts nästa rapportering enligt instruktion kommer att ske senast den 1 juli 2019. Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2019 sin bedömning att riksdagens tillkännagivande var tillgodosett och därmed slutbehandlat (prop. 2018/19:1 utg.omr. 21). I sin behandling av budgetpropositionen för 2019 konstaterade utskottet att man inte gjorde någon annan bedömning än regeringen vad gäller tillkännagivandet (bet. 2018/19:NU3).

Utskottets ställningstagande

Utskottets ställningstagande redovisas under följande rubriker:

- Mål för leveranssäkerheten
- Säkerheten för svenska elnät
- Mål om fossilfri elproduktion
- Övrigt om elmarknaden.

Mål för leveranssäkerheten

I motionerna 2018/19:169 (SD), 2018/19:2764 (KD) och 2018/19:2924 (L) förordas tillkännagivanden om ett mål för leveranssäkerhet, och i motion 2018/19:2668 (S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör se över ansvaret för svensk leveranssäkerhet. Utskottet konstaterar att det i energiöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Miljöpartiet anförs att Sverige ska ha ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Vidare noterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen för 2019 anför att ett robust och tillförlitligt energisystem är en grundläggande förutsättning för ett modernt och väl fungerande samhälle (prop. 2018/19:1 utg.omr. 21). Utskottet har ingen annan uppfattning. Utskottet vill utöver detta även framhålla att det i ellagen (1997:857) finns bestämmelser om leveranssäkerhet som redogjorts för i det föregående. Även ansvarsfördelningen mellan bl.a. Energimarknadsinspektionen och Svenska

kraftnät har redogjorts för tidigare i detta betänkande. Utskottet vill här också påminna om att regeringen med anledning av ett tillkännagivande av riksdagen i juni 2018 beslutade att komplettera det uppdrag som Svenska kraftnät har i sin instruktion om kraftbalansen med att även inkludera en bedömning av förutsättningarna att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen. Därtill kan utskottet konstatera att Energimarknadsinspektionen fått regeringens uppdrag att analysera de rättsakter som förhandlats fram på EU-nivå om elmarknadsdesign och där bl.a. ett mål för leveranssäkerhet berörs. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast i november 2019.

Mot bakgrund av ovanstående och med anledning av att det pågår en rättslig analys av vad nämnda rättsakter innebär för Sverige är utskottet inte berett att förorda ett tillkännagivande i likhet med vad som förordas i här aktuella motioner. Utskottet avstyrker följaktligen motionsyrkandena.

Säkerheten för svenska elnät

Utskottet instämmer i vad som anges i motion 2018/19:2764 (KD) om att tillgången till el är väsentlig för samhället och att det är viktigt att skydda elnäten i Sverige. Utskottet noterar att säkerhetsskyddslagen (2018:585) omfattar aktörer som har ett särskilt behov av skydd mot spioneri, sabotage och andra brott som kan hota rikets säkerhet. Den som bedriver verksamhet som omfattas av lagen ska utreda behov av säkerhetsskydd i en säkerhetsskyddsanalys, och i lagen tydliggörs att verksamhetsutövaren med utgångspunkt i analysen ska planera och vidta de säkerhetsskyddsåtgärder som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, förekomst av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och övriga omständigheter. Vidare konstaterar utskottet att regeringen har tillsatt en parlamentariskt sammansatt kommitté som ska kartlägga det regelverk som syftar till att skydda totalförsvarsverksamhet mot yttre hot (dir. 2017:31). Utifrån kartläggningen ska kommittén analysera befintligt regelverk och bedöma om det finns behov av författningsåtgärder vad gäller ansvarsförhållandet mellan staten, kommunerna och enskilda. Kommittén ska även bedöma om åtgärder behöver vidtas för att åstadkomma ett ökat skydd för totalförsvaret vid överlåtelse och upplåtelse av viktigare infrastruktur, som exempelvis energianläggningar. Utredningstiden har förlängts, och uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2019. Vidare ska den pågående Utredningen om en översyn av regelverket för nätkoncessioner i samråd med nämnda parlamentariska sammansatta kommitté bedöma behovet av och vid behov föreslå vem som bör kunna inneha nätkoncession med hänsyn till den nationella säkerheten, t.ex. vid prövning av nya elnätsföretag och vid ägarbyte i elnätsföretag (dir. 2018:6). Syftet är att säkerställa att totalförsvarets intressen iaktas och att prövningen av en nätkoncessionshavares lämplighet görs med beaktande av den nationella säkerheten. Utredningen ska slutredovisas senast den 10 juni 2019.

Utskottet ser mot denna bakgrund inga skäl för ett riksdagsuttalande i enlighet med vad som efterfrågas i den här aktuella motionen. Utskottet avstyrker följaktligen motionsyrkandet.

Mål om fossilfri elproduktion

I motion 2018/19:2924 (L) efterfrågas tillkännagivanden om dels vikten av en fossilfri och stabil elproduktion, dels ett nytt mål om fossilfri elproduktion. Utskottet konstaterar att riksdagen våren 2018 godkände regeringens förslag om ett övergripande mål för energipolitiken, som innebär att energipolitiken ska syfta till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Samtidigt godkände riksdagen även regeringens förslag om mål för andelen förnybar el, som innebär att 2040 är 100 procent förnybar elproduktion. Det är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft, och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut. Utskottet noterar därutöver att förslagen i propositionen har sin grund i energiöverenskommelsen som slöts 2016 mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Miljöpartiet.

Med det anförda anser utskottet inte att det finns skäl att ställa sig bakom de tillkännagivanden som förordas i den aktuella motionen utan avstyrker motionen i berörda delar.

Övrigt om elmarknaden

När det gäller övriga motioner vill utskottet inledningsvis påminna om att det i juni 2016 slöts en energipolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna, och att den parlamentariskt sammansatta Energikommissionen överlämnade sitt slutbetänkande Kraftsamling för framtidens energi (SOU 2017:2) till regeringen i januari 2017. Regeringen har därefter överlämnat och riksdagen behandlat ett antal propositioner med anledning av Energikommissionens betänkande. Bland annat gäller det propositionen Energipolitikens inriktning, som riksdagen behandlade våren 2018 (prop. 2017/18:228, bet. 2017/18:NU22). Riksdagen fastställde då att det övergripande målet för energipolitiken ska vara att den syftar till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet. Därutöver fastställde riksdagen ett mål för andelen förnybar energi som innebär att 2040 ska elproduktionen vara 100 procent förnybar. Därtill angavs i propositionen att energiöverenskommelsen behöver följas upp, förvaltas och uppdateras för att ge möjlighet till anpassning av styrmedel och andra åtgärder. Det har därför inrättats en genomförandegrupp bestående av representanter från de partier som står bakom överenskommelsen. Genomförandegruppens uppgift är att förvalta och uppdatera överenskommelsen och dess målsättningar. Utskottet konstaterar även att regeringen har för avsikt att lämna skrivelsen Energiöverenskommelsen – kontrollstation 2018 till riksdagen i maj 2019, och utskottet kommer därmed att få skäl att återkomma till dessa frågor.

Utskottet kan konstatera att flera av de motionsyrkanden som utskottet har att ta ställning till berörs av energiöverenskommelsen och Energi-kommissionens förslag och bedömningar.

Den framtida elförsörjningen och konkurrensvillkor för den svenska industrin berörs på olika sätt i motionerna 2018/19:169 (SD), 2018/19:1753 (M, C, KD) och 2018/19:2784 (M). Utskottet vill med anledning av dessa motioner hänvisa till att regeringen i budgetpropositionen för 2019 anger att det krävs tillgång till energi till internationellt konkurrenskraftiga priser för att svensk industri ska fortsätta att vara konkurrenskraftig. Detta förutsätter stabila spelregler som möjliggör långsiktiga investeringar både inom den energiintensiva industrin och hos kraftproducenterna. Vidare anger regeringen att energiöverenskommelsen och de nya energipolitiska målen syftar till att skapa långsiktighet och tydlighet för marknads aktörer och bidrar till nya jobb och investeringar i Sverige. Utskottet ser därför inte någon anledning att förorda tillkännagivanden i enlighet med vad som föreslås i de ovannämnda motionerna.

När det gäller elcertifikatssystemet vill utskottet med anledning av motion 2018/19:169 (SD), där det bl.a. föreslås att elcertifikatssystemet ska fasas ut, framhålla att detta system är ett viktigt styrmedel för att främja produktionen av ny förnybar el. Utskottet ser den förlängning och utökning av elcertifikatssystemet som riksdagen beslutade om under 2017 som ett betydelsefullt steg för att ytterligare stimulera utbyggnaden av den förnybara elproduktionen. Utskottet noterar även att det i den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet bl.a. anges att det ska vara enklare och mer lönsamt att investera i vindkraft till havs och på land. Därutöver noterar utskottet att nästa kontrollstation för elcertifikatssystemet ska genomföras under 2019.

I motionerna 2018/19:1477 (C) och 2018/19:2784 (M) efterfrågas tillkännagivanden om att förkorta handläggningstiderna vid elnätsutbyggnad. Därtill föreslås i motion 2018/19:2924 (L) regelförenklingar för att underlätta för förnybar elproduktion. Utskottet vill här påminna om att riksdagen våren 2017 riktade ett tillkännagivande till regeringen om att alla myndigheter som företag kommer i kontakt med ska sätta tydliga tidsgränser för sina handläggningstider (bet. 2016/17:NU12). Därtill riktade riksdagen ytterligare ett tillkännagivande till regeringen våren 2017 om att tillståndprocesser inom miljölagstiftningen ska förkortas och förenklas (bet. 2016/17:MU22). Utskottet kan även konstatera att Energimarknadsinspektionen vidtagit flera olika åtgärder för att effektivisera tillståndprocesserna med fokus på kortare handläggningstider. Vidare vill utskottet påminna om att regeringen tillsatt en utredning som ska se över regelverket för nätkoncessioner och att utredningen bl.a. ska lämna förslag på författningsändringar som moderniserar, förenklar och förbättrar elnätsregelverket utan att resurseffektivitet, nätstabilitet eller miljöskydd påverkas negativt. Utredningen ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 10 juni 2019.

Ett tillkännagivande om att det bör göras återkommande analyser av effektläget på den svenska energimarknaden, lämpligen i samråd med aktörer på den övriga nordisk-baltiska marknaden, efterfrågas i motion 2018/19:2784 (M). Utskottet kan här konstatera att riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen våren 2017 om att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att göra långsiktiga analyser av effektsituationen där såväl Sveriges som de närmaste grannländernas situation beaktas (bet. 2016/17:NU21). Tillkännagivandet baserades på ett snarlikt motionsyrkande som det som behandlas här. Regeringen beslutade i juni 2018 att komplettera det uppdrag som Svenska kraftnät har i sin instruktion om kraftbalansen med att även inkludera en bedömning av förutsättningarna att långsiktigt upprätthålla kraftbalansen. Den nya bestämmelsen trädde i kraft den 1 juni 2018. Regeringen redovisade vidare i budgetpropositionen för 2019 sin bedömning att riksdagens tillkännagivande i och med nämnda åtgärd var tillgodosett och därmed slutbehandlat (prop. 2018/19:1 utg.omr. 21). Ett enhälligt utskott konstaterade vid sin behandling av budgetpropositionen 2019 att man inte gjorde någon annan bedömning än regeringen vad gäller tillkännagivandet (bet. 2018/19:NU3). Enligt vad utskottet erfarit har inget nytt framkommit i denna fråga sedan utskottets behandling av tillkännagivandet i samband med budgetberedningen hösten 2018, och därför ser utskottet inte något skäl att rikta ett nytt tillkännagivande till regeringen. Utskottet ser inte heller några skäl till ett riksdagsuttalande om konkreta åtgärder för att säkra effektbalansen i det svenska elsystemet, vilket föreslås i motion 2018/19:2066 (M).

I motion 2018/19:2784 (M) efterfrågas ett tillkännagivande om att säkerställa att Svenska kraftnät utvecklar sin dialog och sina samråd samt ökar transparensen i samband med investeringsprojekt. Utskottet behandlade ett liknande motionsyrkande våren 2018 (bet. 2017/18:NU9). Utskottet konstaterade då att det med hänsyn till dels att ansvarig myndighet har utvecklat sitt arbetssätt, dels de regelverk som fanns på området inte fanns några skäl att förorda att riksdagen skulle göra något tillkännagivande med en sådan innebörd. Utskottet vidhåller sin uppfattning. Vad gäller motion 2018/19:1792 (S) om behovet av utbildad personal hos Svenska kraftnät instämmer utskottet i vad motionärerna framför om att det är viktigt att affärsverket har utbildad och kompetent personal, men utskottet ser inget skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen om detta.

Förslag om Sveriges indelning i elområden och konsekvenserna av denna indelning finns i motionerna 2018/19:169 (SD) och 2018/19:1757 (M). Utskottet vill här påminna om vad det anförde våren 2018 när liknande motioner behandlades (bet. 2017/18:NU9), dvs. att prisskillnaderna mellan elområdena väntas jämnas ut ytterligare när väl den nordsydliga överföringsförbindelsen Sydvästlänken, efter vissa beklagliga förseningar, tas i drift. Vidare kan utskottet konstatera att enligt Svenska kraftnäts senaste uppskattning ska den södra förbindelsen kunna tas i drift i juli 2019.

I motionerna 2018/19:1595 (S), 2018/19:1767 (S, MP), 2018/19:2426 (C), 2018/19:2445 (C) och 2018/19:2764 (KD) förordas tillkännagivanden om att

bygga ut stamnätet och om åtgärder när det gäller Gotlands elförbindelse till fastlandet. Utskottet kan konstatera att Svenska kraftnät planerar stora investeringar i stamnätet de närmaste åren och att affärsverket tagit fram en systemutvecklingsplan som utöver nätutveckling även omfattar frågor relaterade till driftsförutsättningar och marknadsutformning. Utskottet konstaterar vidare att Svenska kraftnät avbrutit planeringen av en ny förbindelse till Gotland och att projektet är inriktat på systemförstärkningar. Energimyndigheten överlämnade i mars 2019 en färdplan till regeringen med förslag till hur Gotland kan ställa om till ett hållbart energisystem. Färdplanen bereds nu inom Regeringskansliet. Utskottet vill här även poängtera att det är utskottets uppfattning att hela Sverige ska ha en trygg energiförsörjning och även i fortsättningen ha goda förutsättningar till en utbyggnad av förnybar energi.

Förslag om flexibel elanvändning, smarta elnät och efterfrågeflexibilitet förs fram i motionerna 2018/19:2293 (MP), 2018/19:2426 (C) och 2018/19:2732 (MP). Utskottet noterar att regeringen inrättat ett forum för smarta elnät med företrädare från myndigheter, näringsliv och akademi. Forumet har bl.a. tagit fram två strategier: en strategi för ökad flexibilitet i elsystemet genom smarta elnät och strategin Smarta elnät från forskning till internationalisering. Det har gjorts en utvärdering av forumets verksamhet som visar att forumet bidragit till att skapa goda förutsättningar för att främja smarta elnät som framtidsbransch. Vidare kan utskottet konstatera att regeringen och berörda myndigheter arbetar med att ta fram en ny modell för elmarknaden. Syftet är bl.a. att ge kunderna större möjligheter att byta elhandlare och att förbättra förutsättningarna för konkurrens mellan elhandlare. Därutöver antog riksdagen våren 2017 förslag om anvisningsavtal och om funktionskrav på elmätare. Syftet var bl.a. att öka kundaktiviteten på elmarknaden och förbättra informationen om den egna elförbrukningen. Riksdagen antog även våren 2018 lagändringar med syftet att underlätta för ökad efterfrågeflexibilitet.

Vad gäller förslag om att underlätta för mikroproduktion av förnybar el genom främst solceller, som tas upp i motion 2018/19:2536 (C), vill utskottet anföra följande. Utskottet konstaterar att det inom ramen för den sakpolitiska överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet anges att det bl.a. ska vara enklare och mer lönsamt att investera i förnybar energi för eget bruk, t.ex. i solceller och solvärme. I den vårandringsbudget som regeringen lämnade till riksdagen i april 2019 föreslås en utökning av stödet för installation av solceller för privatpersoner och företag (prop. 2018/19:99). Utskottet noterar även att utredningen Mindre aktörer i ett energilandskap i förändring i oktober 2018 överlämnade sitt betänkande (SOU 2018:76) till regeringen. Betänkandet innehåller förslag som syftar till att bl.a. undanröja hinder som hushåll, mindre företag och andra mindre aktörer möter när de ska bli småskaliga elproducenter. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

När det gäller frågan om teknikval och vägval vid beslut om kraftledningar, vilket berörs i motion 2018/19:1944 (C), vill utskottet här påminna om vad det anförde våren 2018 när en liknande motion behandlades (bet. 2017/18:NU9). Som utskottet då anförde brukar det som regel inte ta ställning i teknikvalsfrågor utan överlåter dylika överväganden till regeringen och de myndigheter som regeringen anförtror att göra lämpliga avvägningar mellan val av teknik och andra intressen som kan beröras i anslutning till en stamnätsledning.

Med anledning av motionerna 2018/19:2784 (M) och 2018/19:2426 (C), där det bl.a. efterfrågas åtgärder för överföringskapaciteten, samt motion 2018/19:169 (SD), i vilken det efterfrågas en konsekvensanalys om en fortsatt utbyggnad av överföringskapaciteten till Europa, vill utskottet påminna om vad regeringen anför i propositionen Energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228). Av propositionen framgår att regeringen i linje med Energikommissionen gör bedömningen att överföringskapaciteten inom Sverige, och mellan Sverige och grannländerna, ska öka. Utskottet gör samma bedömning och anser därför att riksdagen kan avslå motionsyrkandena.

I motionerna 2018/19:2764 (KD) och 2018/19:2924 (L) lämnas förslag om ökad överföringskapacitet och elhandel inom EU. Utskottet konstaterar att den svenska elmarknaden i många avseenden hänger ihop med utvecklingen av elmarknaden inom EU. Vidare har förhandlingarna om det s.k. vinterpaketet slutförts på EU-nivå, och rättsakterna väntas träda i kraft under 2019. Rättsakterna ska underlätta utvecklingen mot en gemensam elmarknad i Europa, och regeringen har gett Energimarknadsinspektionen i uppdrag att analysera vilka åtgärder som krävs för att genomföra dessa i Sverige. Myndigheten ska redovisa sitt uppdrag under hösten 2019. Utskottet ser därför inga skäl till att göra ett riksdagsuttalande i enlighet med vad som efterfrågas i nämnda motioner.

När det gäller Sveriges elförbindelser med andra länder anfördes i motion 2018/19:2249 (C) att det bör utredas hur elöverföringsavgiften mellan Sverige och Åland ska kunna tas bort. I likhet med vad utskottet anförde våren 2018 när ett likalydande motionsyrkande behandlades har utskottet ingen annan uppfattning än regeringen. Utskottet anser således inte att det finns skäl att införa särskilda bestämmelser om nättarifferna för anslutning av utlandsförbindelser till det svenska elnätet på regionnätetsnivå.

Sammanfattningsvis anser utskottet inte att det finns skäl att ställa sig bakom något av de tillkännagivanden som förordas i de aktuella motionerna. Därmed avstyrks samtliga motioner i berörda delar.

Reservationer

1. Mål för leveranssäkerheten, punkt 1 (M, SD, KD, L)

av Carl-Oskar Bohlin (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Mattias Bäckström Johansson (SD), Camilla Brodin (KD), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD), Charlotte Quensel (SD) och Åsa Hartzell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 36,

2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 3 och

2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkande 3 och
avslår motion

2018/19:2668 av Laila Naraghi (S).

Ställningstagande

Sveriges elleveranser har under lång tid kännetecknats av en hög elkvalitet och god driftssäkerhet, men nu ser vi en ökad effektutmaning till följd av att mer intermittent och förnybar elproduktion ansluts till elnäten, samtidigt som kärnkraften stängs ned. Konsekvenserna av detta blir att en betydande andel av den stabila elproduktionen försvinner utan att tillräckliga åtgärder vidtagits för att garantera fortsatt leveranssäkerhet. Det är för oss tydligt att leveranssäkerheten kan påverkas negativt på grund av effektunderskott som drabbar både industrin och hushållen, främst i mellersta och södra Sverige. Det kommer därför att bli nödvändigt att oftare använda effektreserven, vilket bl.a. betyder att oljekraftverket i Karlshamn behöver startas. Dessutom kommer det att ske en ökning av Sveriges behov av att importera el från grannländer som tenderar att ha utformat likartade energisystem som Sveriges, dvs. att ostabila och intermittenta energislag utgör en allt större andel av deras energisystem. Vi anser att en ökad risk för bristande leveranssäkerhet inte är en acceptabel utveckling för ett samhälle som blivit mer beroende än någonsin av en stabil elförsörjning. Dagens höga elkvalitet är en svensk konkurrensfördel som måste värnas, och Sverige måste även i framtiden kunna säkerställa att kraftsystemet kännetecknas av hög kvalitet och god driftsäkerhet.

Vi anser därför, i enlighet med vad som framförs i motionerna 2018/19:169 (SD), 2018/19:2764 (KD) och 2018/19:2924 (L), att Sverige behöver ta fram leveranssäkerhetsmål, som beaktar hela samhällets behov och som utgår från

elförsörjningens betydelse för Sveriges konkurrenskraft som industrination. Vi menar också att man bör överväga att sätta detta mål tillsammans med Sveriges grannländer som elmarknaden är sammankopplad med.

Vi anser att riksdagen bör tillkänna de anförda till regeringen. Därmed blir motionerna 2018/19:169 (SD), 2018/19:2764 (KD) och 2018/19:2924 (L) tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks. Motion 2018/19:2668 (S) avstyrks.

2. Säkerheten för svenska elnät, punkt 2 (M, KD)

av Carl-Oskar Bohlin (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Camilla Brodin (KD) och Åsa Hartzell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Svenska kraftnät har ansvar för stamnätet i Sverige. Därutöver är ägandet av det svenska elnätet fördelat på ca 170 bolag. Tillgången till el är väsentlig för samhället, och det kan vara enkelt att utsätta ett land för stora påfrestningar om varken it-infrastruktur eller annan infrastruktur fungerar på grund av att elektriciteten inte fungerar. Vi anser därför, i likhet med vad som framförs i motion 2018/19:2764 (KD), att riksdagen bör tillkänna för regeringen att den ska ge i uppdrag åt Energimyndigheten och Svenska kraftnät att se över säkerheten och risken att utsättas för angrepp på elnäten runt om i Sverige, och vilken beredskap de regionala och lokala nätägarna bör ha om något oförutsett inträffar.

Med det anförda tillstyrks motion 2018/19:2764 (KD) i berörd del.

3. Mål om fossilfri elproduktion, punkt 3 (SD, L)

av Mattias Bäckström Johansson (SD), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Sverige har i dag relativt låga koldioxidutsläpp per capita jämfört med andra EU-länder. En viktig orsak till detta är att elproduktionen domineras av koldioxidfri vattenkraft och kärnkraft. De flesta av Europas länder är till skillnad från Sverige fortfarande beroende av både kol och fossilgas. I likhet med vad som anförs i motion 2018/19:2924 (L) menar vi att Sveriges klimatsmarta och stabila elproduktion bör värnas och utvecklas. Vi anser därför att fokus bör ligga på att minska utsläppen i Sverige och dess närområde samt att behålla en stabil elproduktion med konkurrenskraftiga priser som är till fördel för svenska hushåll och industri. För oss är det centralt att elproduktionen är fossilfri och stabil samt att utbyggnaden drivs på av marknaden när den behövs och där den behövs. Detta bör riksdagen tydliggöra för regeringen genom ett tillkännagivande.

Målsättningen bör därför vara att den energi som används ska vara fossilfri, och inte att den behöver vara 100 procent förnybar. Vi anser därför, i enlighet med vad som föreslås i den nyssnämnda motionen, att det bör tas fram ett nytt mål för elproduktion och att detta mål ska vara att elproduktionen ska vara fossilfri. Även detta bör riksdagen tydliggöra för regeringen.

Med det sagda tillstyrks motion 2018/19:2924 (L) i berörda delar.

4. Övrigt om elmarknaden, punkt 4 (M)

av Carl-Oskar Bohlin (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och Åsa Hartzell (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2784 av Lars Hjärnered m.fl. (M) yrkandena 2, 5, 6 och 8 samt avslår motionerna

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 30–34,

2018/19:534 av Helena Gellerman (L),

2018/19:1477 av Ola Johansson (C),

2018/19:1595 av Hanna Westerén och ClasGöran Carlsson (båda S),

2018/19:1753 av Erik Bengtzboe m.fl. (M, C, KD),

2018/19:1757 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 1–6,

2018/19:1767 av Marlene Burwick och Maria Gardfjell (S, MP),

2018/19:1792 av Kadir Kasirga och Teres Lindberg (båda S),

2018/19:1944 av Annika Carlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,
2018/19:2066 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),
2018/19:2218 av Linda Ylivainio (C),
2018/19:2249 av Per Lodenius (C),
2018/19:2293 av Lorentz Tovatt (MP),
2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 18, 22 och 23,
2018/19:2445 av Lars Thomsson (C),
2018/19:2536 av Martina Johansson och Annika Carlsson (båda C) yrkandena 1–3,
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 11,
2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 15–17 och
2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 7 och 11.

Ställningstagande

En avgörande nyckelfaktor för hållbar utveckling på global nivå är tillgången till koldioxidneutral energi och miljöteknik. Med den potential som finns för svensk teknologi att i än högre utsträckning nå en internationell marknad har Sverige möjlighet att både bidra till en bättre miljö med mindre koldioxidutsläpp och tillhandahålla nya jobb och företag. Vi ser här en särskild potential i den svenska energiproduktionens exportmöjligheter av koldioxidfri el och miljövänlig energiteknik. För att lyckas med detta menar vi att det behövs insatser på flera plan för att förbättra exportmöjligheterna och motverka handelshinder som höga tullar på t.ex. solceller och annan ny miljövänlig energiteknik. På så sätt kan den önskvärda globala teknikspridningen gå snabbare än vad den gör i dag. Vi anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv och att se över vilka åtgärder som behövs för att Sverige ska fortsätta vara konkurrenskraftigt.

Vidare menar vi att en fungerande elmarknad inte enbart handlar om att förenkla marknadsmekanismerna utan även om att säkerställa elsystemets funktion. Med nuvarande system får en kraftproducent i huvudsak betalt för den el som denna levererar. Samtidigt bidrar olika kraftverk till att rätt spänning och frekvens finns i systemet. Dessa systemtjänster som kraftproducenterna levererar i allt väsentligt gratis tillhandahålls främst genom stora anläggningar. Men med en ökad andel småskalig produktion finns det en ökad risk för att kvaliteten på el sjunker. Vi anser att det därför bör övervägas om andra betalningsmodeller är lämpliga och att det behöver utredas hur systemtjänster kan se ut och säkras för en framtida svensk och regional elmarknad.

Svenska kraftnät ansvarar för att Sydvästlänken byggs för att förbättra överföringskapaciteten mellan norra och södra Sverige. Vi anser att det är centralt att Svenska kraftnät fortsätter att förbättra stamnätet och sitt arbete med framtidsanalyser, speciellt med tanke på den aviserade stängningen av

fyra kärnkraftsreaktorer som i dag är viktiga delar av elproduktionen i södra Sverige.

Det är även vår uppfattning att det är rimligt att olika tekniska lösningar, när det gäller både teknikval i nätutbyggnaden och alternativ till utbyggnad, prövas inför en framtida nätutbyggnad.

Sammantaget anser vi i enlighet med vad som framförs i motion 2018/19:2784 (M) att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den bör tillsätta en konkurrenskraftsutredning med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv samt att regeringen bör se över framtida överföringsbehov, olika tekniska lösningar och systemtjänster.

Därtill anser vi att Svenska kraftnät bör utveckla sin dialog och sina samråd i samband med utbyggnaden av stamnätet och investeringar i elnätet. Svenska kraftnät har en ny organisation sedan januari 2018 med delvis nya arbetssätt för att få mer samordnade samråd än tidigare. Vi anser att detta är en välkommen utveckling. I likhet med vad som framförs i motion 2018/19:2784 (M) menar vi att riksdagen genom ett tillkännagivande bör tydliggöra för regeringen att nätutbyggnad bör ske på ett mer transparent sätt jämte att samhällsekonomiska bedömningar bör göras och att det därför är viktigt att följa upp och utvärdera Svenska kraftnäts arbetssätt med detta för att säkerställa att en ökad transparens uppnås i realiteten.

Vidare menar vi att en framtida utbyggnad av elnäten också ställer höga krav på de tillståndsprocesser som i dag tar onödigt lång tid. I likhet med vad som anförs i motion 2018/19:2784 (M) anser vi att det är angeläget att med bibehållen rättssäkerhet förkorta dessa handläggningstider. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

Därutöver menar vi att en ständigt större andel volatil elproduktion och en minskande andel baskraft är en utmaning som behöver tas itu med. Att effektbalansen upprätthålls är en förutsättning för svensk industri, jobb och konkurrenskraft. Vi anser att det finns ett behov av återkommande analyser på den svenska energimarknaden som inkluderar effektläge och som lämpligen görs i samråd med aktörer på övriga nordisk-baltiska elmarknaden. Därtill bör återkommande analyser av effektläget på den svenska energimarknaden göras i syfte att skapa bättre beslutsunderlag för såväl politiken som marknadens aktörer. Även detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

Med det sagda tillstyrker vi motion 2018/19:2784 (M) i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

5. Övrigt om elmarknaden, punkt 4 (SD)

av Mattias Bäckström Johansson (SD), Eric Palmqvist (SD) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 30–34 och

avslår motionerna

2018/19:534 av Helena Gellerman (L),

2018/19:1477 av Ola Johansson (C),

2018/19:1595 av Hanna Westerén och ClasGöran Carlsson (båda S),

2018/19:1753 av Erik Bengtzboe m.fl. (M, C, KD),

2018/19:1757 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 1–6,

2018/19:1767 av Marlene Burwick och Maria Gardfjell (S, MP),

2018/19:1792 av Kadir Kasirga och Teres Lindberg (båda S),

2018/19:1944 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,

2018/19:2066 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),

2018/19:2218 av Linda Ylivainio (C),

2018/19:2249 av Per Lodenius (C),

2018/19:2293 av Lorentz Tovatt (MP),

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 18, 22 och 23,

2018/19:2445 av Lars Thomsson (C),

2018/19:2536 av Martina Johansson och Annika Qarlsson (båda C) yrkandena 1–3,

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 11,

2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 15–17,

2018/19:2784 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 2, 5, 6 och 8 samt

2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 7 och 11.

Ställningstagande

Både svenska hushåll och företaget, och då inte minst den svenska basindustrin, är beroende av tillförlitliga elleveranser till konkurrenskraftiga priser. Det är dessutom angeläget att Sverige stärker sin konkurrensfördel gentemot övriga Europa när det gäller reglerkraft, prisbild och leveranstillförlitlighet. Samtidigt pågår en kraftig utbyggnad av förnybar energi både i Sverige och i övriga Europa som kan väntas påverka de totala energipriserna negativt och medföra fluktuerande obalanser i elnäten. Osäkerheten är stor i fråga om både den svenska och den europeiska energimarknadens totala investeringsbehov, om vem som i slutändan kommer att få betala och om vilka konsekvenser detta kommer att få för svensk och europeisk konkurrens. Vi anser därför att svenska elkonsumenter måste få tydliga besked om hur investeringsbehovet ser ut och vad det får för ekonomiska konsekvenser. I enlighet med vad som framförs i motion 2018/19:169 (SD) anser vi att regeringen bör ta fram en långsiktig investeringskalkyl för det svenska elnätet. Därigenom tydliggörs för

svenska elkonsumenter vilka ekonomiska konsekvenser investeringarna i elinfrastruktur får.

Vi ser även en betydande risk för att utvecklingen främst på den kontinentaleuropeiska energimarknaden ökar behovet av svensk reglerkraft. Vi är i grunden positiva till kontinental elöverföring men anser att en eventuell utbyggnad av överföringskapaciteten behöver analyseras noggrant. Annars befarar vi att den efterfrågeökning som drivs av länder i Europa kan hämma Sveriges möjligheter till import och export av el samt att en fullt utbyggd överföringskapacitet kan öka elpriserna i främst södra Sverige, vilket kan bli till nackdel för svenska företag och hushåll. Mot denna bakgrund anser vi, i likhet med vad som anförs i motion 2018/19:169 (SD), att regeringen bör göra en konsekvensanalys av en eventuell utökad utbyggnad av elöverföring till övriga Europa.

Sedan hösten 2011 är Sverige indelat i fyra olika elområden. De prisskillnader som befarades bli en följd av indelningen har visserligen inte blivit så stora ännu, men de elintensiva industrierna och elkonsumenterna har hamnat i en mer utsatt situation. Detta innebär att det är de boende och företagen i södra Sverige (elområde 4) som genom högre elpriser får finansiera investeringarna i stamnätsutbyggnaden i större omfattning än tidigare när det finansierades solidariskt. Vi anser att detta är ett problem och att riksdagen således bör tillkännage för regeringen att den bör se över elområdesindelningen.

Vad gäller systemet med elcertifikat anser vi att det bör fasas ut genom att nya investeringar i förnybar elproduktion inte längre ska tilldelas elcertifikat. Systemet ska syfta till att stimulera det som brukar betecknas förnybar elproduktion. Vi menar dock att systemet snedvrider konkurrensen till förmån för bl.a. sol- och vindkraft som inte nödvändigtvis kan tillhandhålla effekt när efterfrågan är som störst. Vidare har elcertifikatssystemet medverkat till att det har uppförts produktionsanläggningar som inte kan bära sina egna kostnader. När anläggningarnas lönsamhet sviktar blir det svårt att finansiera investeringar och renoveringar. Det förekommer även att vindkraftsparker rivs i förtid eftersom subventionerna inte längre är tillräckliga. Vi ser en risk med att systemet på sikt undergräver sig självt, och anser att om Sverige ska få en bättre fungerande elmarknad behöver marknaden saneras från konkurrens-snedvridande stöd. I likhet med vad som anförs i motion 2018/19:169 (SD) menar vi därför att riksdagen bör tydliggöra för regeringen att det bör utredas hur elcertifikatssystemet påverkar leveranssäkerheten i det svenska kraftsystemet. Vi anser att en sådan utredning är nödvändig eftersom kapacitetsfaktorn för de anläggningar som har tillförts genom systemet väsentligt understiger de större produktionsanläggningar som har fasats ut.

Med det anförda tillstyrker vi motion 2018/19:169 (SD) i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

6. Övrigt om elmarknaden, punkt 4 (C, V)

av Birger Lahti (V), Peter Helander (C) och Per Schöldberg (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 18, 22 och 23,

2018/19:2445 av Lars Thomsson (C) och

2018/19:2536 av Martina Johansson och Annika Qarllsson (båda C) yrkandena 1–3 och

avslår motionerna

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 30–34,

2018/19:534 av Helena Gellerman (L),

2018/19:1477 av Ola Johansson (C),

2018/19:1595 av Hanna Westerén och ClasGöran Carlsson (båda S),

2018/19:1753 av Erik Bengtzboe m.fl. (M, C, KD),

2018/19:1757 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 1–6,

2018/19:1767 av Marlene Burwick och Maria Gardfjell (S, MP),

2018/19:1792 av Kadir Kasirga och Teres Lindberg (båda S),

2018/19:1944 av Annika Qarllsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,

2018/19:2066 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),

2018/19:2218 av Linda Ylivainio (C),

2018/19:2249 av Per Lodenius (C),

2018/19:2293 av Lorentz Tovatt (MP),

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 11,

2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 15–17,

2018/19:2784 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 2, 5, 6 och 8 samt

2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 7 och 11.

Ställningstagande

Långsiktiga förutsättningar inom energipolitiken skapar möjligheter för nya lösningar inom effektivisering, energilagring, flexibel elanvändning och smarta elnät, som alla är nödvändiga delar för att Sverige ska få ett helt förnybart energisystem. Denna utveckling kan samtidigt skapa exportmöjligheter för svenska företag av teknik, kunnande och förnybar energi, samtidigt som Sverige och grannländernas elförsörjning tryggas. Här vill vi särskilt framhålla, i likhet med vad som framförs i motion 2018/19:2426 (C), vikten av att investeringar i elnätet och en utbyggd överföringskapacitet prioriteras. Detta är en förutsättning för att Sverige ska klara omställningen till

smarta elnät samtidigt som det kommer att öka möjligheterna att exportera el till närområdet. När EU:s energimarknader integreras och effektiviseras skapas stora möjligheter för export av förnybar el. Förutom att ge ökade exportintäkter kan detta bidra till klimatnytta om svensk förnybar el kan ersätta fossil produktion i andra länder. Investeringar i elnätet och en utbyggd överföringskapacitet är även angeläget för att motverka lokal och regional effektbrist.

Vidare konstaterar vi att andelen väderberoende kraftproduktion framöver kommer att öka i kraftsystemet. Därmed ökar också behovet av en högre grad av flexibel elanvändning för att sänka effektuttaget under vissa perioder. Då är det viktigt att det finns incitament för konsumenterna att styra och planera sin elförbrukning. Vi anser att det därför behövs satsningar på småskalig och förnybar energiproduktion samt ökad användarflexibilitet och energilagring. Utvecklingen av smarta och uppkopplade apparater samt smarta elnät kan öka användarflexibiliteten och avlasta elnätet. En annan del är att stimulera utbudet av närproducerad el i elsystemet, vilket skulle öka flexibiliteten, minska sårbarheten och leda till sänkta kostnader, inte minst på landsbygden. Detta bör riksdagen tydliggöra för regeringen genom ett tillkännagivande.

En viktig del för att öka mängden närproducerad el är åtgärder riktade mot hushållen för att få till stånd och öka de privata investeringarna. För att detta ska bli verklighet anser vi att det krävs ändringar i nuvarande regelsystem och skatter. I enlighet med vad som framförs i motion 2018/19:2536 (C) bör det bli tillåtet för villa- och fastighetsägare att dra elledningar mellan husen. Husägare i ett område kommer då att kunna dela på elen som produceras i området. Därutöver anser vi att det ska vara tillåtet för t.ex. boende i ett villakvarter att investera i en gemensam solpark och dela på den producerade elen. Enligt dagens regler får den el som produceras inte föras över mellan fastigheter utan nätkoncession, och detsamma gäller vid s.k. mikronät mellan hus och fastigheter. Vidare är det vår uppfattning att gränsdragningen mellan den el som man producerar för eget bruk och den som man säljer på elnätet som producent är för skarp. Gränsen är visserligen viktig för att skapa rättvisa konkurrensvillkor men kan i dag göra att en mikroproducent på grund av olyckliga omständigheter såsom en längre tids sjukdom får en annan beskattning, vilket skapar osäkerhet och kan ge ekonomiskt negativa konsekvenser. Reglerna bör ses över för att antingen möjliggöra att produktion räknas över en längre tid eller för att skapa möjlighet till undantag från bestämmelserna. Med mer tillåtande regelverk för ledningar och för var anläggningen ska vara placerad blir det fler investeringar som räknas som egen konsumtion i stället för produktion, vilket gör det mer lönsamt och intressant för fler att investera i förnybar energi. Även detta bör riksdagen tydliggöra för regeringen.

Därutöver menar vi i likhet med vad som anförs i motion 2018/19:2426 (C) att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att fullfölja planerna på en tredje elkabel till Gotland för att säkerställa öns elförsörjning och skapa förutsättningar för ett klimatsmart samhälle. Regeringen har gett

Energimyndigheten i uppdrag att utreda hur Gotland skulle kunna bli självförsörjande på el, och myndigheten har nu överlämnat sin färdplan för detta till regeringen. Vi anser att utan en tredje elkabel från fastlandet riskerar planerade investeringar i sol- och vindkraft att utebli, eftersom de befintliga elkablarna inte ger den överföringskapacitet som behövs. För att möjliggöra en ökad utbyggnad av förnybar kraftproduktion på Gotland behöver Svenska kraftnät fortsätta byggandet av en tredje elnätskabel till Gotland. Vidare vill vi framhålla att en stabil elförsörjning, vilket en ytterligare elkabel kan bidra till, är en förutsättning för att den tunga industri som finns på Gotland ska kunna ställa om och bli klimatneutral. I och med ett sådant tillkännagivande till regeringen får även motion 2018/19:2445 (C) om att se över förutsättningarna för att fullfölja planerna på en tredje elkabel till Gotland anses bli tillgodosedd.

Sammanfattningsvis anser vi att riksdagen bör tillkänna det som anförs ovan för regeringen. Därmed blir motionerna 2018/19:2426 (C), 2018/19:2445 (C) och 2018/19:2536 (C) tillgodosedda i berörda delar och tillstyrks i dessa delar. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

7. Övrigt om elmarknaden, punkt 4 (KD)

av Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 15–17 och
avslår motionerna
2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 30–34,
2018/19:534 av Helena Gellerman (L),
2018/19:1477 av Ola Johansson (C),
2018/19:1595 av Hanna Westerén och ClasGöran Carlsson (båda S),
2018/19:1753 av Erik Bengtzboe m.fl. (M, C, KD),
2018/19:1757 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 1–6,
2018/19:1767 av Marlene Burwick och Maria Gardfjell (S, MP),
2018/19:1792 av Kadir Kasirga och Teres Lindberg (båda S),
2018/19:1944 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C)
yrkandena 3 och 5,
2018/19:2066 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),
2018/19:2218 av Linda Ylivainio (C),
2018/19:2249 av Per Lodenius (C),
2018/19:2293 av Lorentz Tovatt (MP),
2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 18, 22 och 23,
2018/19:2445 av Lars Thomsson (C),

2018/19:2536 av Martina Johansson och Annika Qarlsso (båda C) yrkandena 1–3,
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 11,
2018/19:2784 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 2, 5, 6 och 8 samt
2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 7 och 11.

Ställningstagande

En trygg och säker energiförsörjning är en viktig motor för svensk ekonomi och avgörande för välfärden. Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning. Långsiktiga spelregler och stabila villkor på elmarknaden är av stor vikt för svenska jobb och svensk konkurrenskraft. Enligt min uppfattning bör den förda energipolitiken grunda sig på förvaltaraskapstanken, dvs. att de ändliga resurser som finns ska förvaltas och inte förbrukas. Energipolitiken ska således möjliggöra för kommande generationer att leva och verka i ett hållbart samhälle. Jag anser därför att man bör bygga ut den förnybara energiproduktionen, fasa ut fossila bränslen och ge förutsättningar för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften. Jag förespråkar även en fri och öppen elmarknad med ökad konkurrens till nytta för kunderna. I enlighet med vad som föreslås i motion 2018/19:2764 (KD) anser jag att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den ska verka för frihandel på elområdet. Vidare anser jag att elnätet mellan EU:s medlemsländer behöver sammanlänkas så att överföringskapaciteten stärks. Även detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Slutligen är det min uppfattning att både det kortsiktiga och det långsiktiga arbetet med elförsörjningen på Gotland bör utredas av Energimyndigheten och att riksdagen bör rikta en uppmaning till regeringen med denna innebörd.

Med det anföra tillstyrks motion 2018/19:2764 (KD) i berörda delar. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

8. Övrigt om elmarknaden, punkt 4 (L)

av Arman Teimouri (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L) yrkandena 7 och 11 samt
avslår motionerna
2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkandena 30–34,
2018/19:534 av Helena Gellerman (L),
2018/19:1477 av Ola Johansson (C),

2018/19:1595 av Hanna Westerén och ClasGöran Carlsson (båda S),
2018/19:1753 av Erik Bengtzboe m.fl. (M, C, KD),
2018/19:1757 av Ulrika Heindorff m.fl. (M) yrkandena 1–6,
2018/19:1767 av Marlene Burwick och Maria Gardfjell (S, MP),
2018/19:1792 av Kadir Kasirga och Teres Lindberg (båda S),
2018/19:1944 av Annika Qarlsson och Fredrik Christensson (båda C) yrkandena 3 och 5,
2018/19:2066 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),
2018/19:2218 av Linda Ylivainio (C),
2018/19:2249 av Per Lodenius (C),
2018/19:2293 av Lorentz Tovatt (MP),
2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 18, 22 och 23,
2018/19:2445 av Lars Thomsson (C),
2018/19:2536 av Martina Johansson och Annika Qarlsson (båda C) yrkandena 1–3,
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 11,
2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 15–17 och
2018/19:2784 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 2, 5, 6 och 8.

Ställningstagande

Med de klimatutmaningar som världen står inför anser jag att all form av fossilfri elproduktion är värdefull. Elproduktion från sol- och vindkraft är bra men är samtidigt inte problemfri på grund av att den är väderberoende. Jag anser att utbyggnaden av elproduktionen ska drivas på av marknaden och vill att förnybar elproduktion byggs när den behövs och där den behövs. Förnybar energi ska vara ett medel för att uppnå billig och miljövänlig elproduktion och inte betraktas som ett mål i sig själv. Bidrag och subventioner, som t.ex. systemet med elcertifikat, är dyra och snedvrider konkurrensen. Vidare anser jag att detta inverkar negativt på möjligheten till lönsamhet för såväl vattenkraften som kärnkraften. Att ersätta stadigvarande och stabil elproduktion med elproduktion som t.ex. är väderberoende och inte kan lagras leder också till problem. Det pågår dock en snabb teknisk utveckling på energiområdet liksom en utveckling av nya tjänster och affärsmodeller. Vidare finns det en stor efterfrågan och potential i att fortsätta bygga ut energi från sol, vind och vatten. Jag anser därför, i likhet med vad som anförs i motion 2018/19:2924 (L), att det behövs regelförenklingar för att förenkla och underlätta för förnybar elproduktion, samtidigt som rimliga avvägningar görs mot andra centrala samhällsintressen. Det kan t.ex. handla om viktiga miljö- och naturintressen eller försvarets behov.

Därtill ser jag stora fördelar med att öka sammankopplingen av elnäten i Norden och Europa. I enlighet med vad som framförs i motion 2018/19:2924 (L) anser jag att en ökad sammankoppling kommer att leda till lägre kostnader och bättre miljöprestanda. Genom att exportera fossilfri el till grannländer och andra EU-medlemsländer kan Sverige bidra till klimatomställningen. Jag

menar därför att utbyggnaden av elproduktion och överföringskapacitet måste gå hand i hand. Genom en ökad elexport till närliggande EU-länder kan Sverige även bidra till trygg energiförsörjning på europeisk nivå och göra EU mer energisäkert genom att bl.a. minska beroendet av rysk gas.

Jag anser att riksdagen bör tillkännage det anförda till regeringen. Därmed blir motion 2018/19:2924 (L) tillgodosedd i berörda delar och dessa tillstyrks. Övriga här aktuella motionsyrkanden avstyrks.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en långsiktig investeringskalkyl gällande det svenska elnätet och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en konsekvensanalys gällande en eventuell utbyggnad av elöverföring till Europa och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elområden och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut elcertifikatssystemet genom att inte tilldela ytterligare anläggningar elcertifikat och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilken påverkan som elcertifikatssystemet innebär och har inneburit för leveranssäkerheten i det svenska kraftsystemet och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett mål för leveranssäkerheten ska tas fram och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:534 av Helena Gellerman (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dra tillbaka den nya intäktsförordningen för att underlätta för framtida investeringar i elnätet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1477 av Ola Johansson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återkomma med förslag på åtgärder för kortare handläggningstider vid utbyggnad av viktig infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1595 av Hanna Westerén och ClasGöran Carlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra långsiktigt hållbar elförsörjning i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1753 av Erik Bengtzboe m.fl. (M, C, KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur elnätinfrastrukturen ska säkras genom Södermanland och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1757 av Ulrika Heindorff m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elområdesindelningen och dess effekter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjliga lösningar på de problem som nuvarande elområdesindelning skapar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det är viktigt att utbyggnaden av överföringskapacitet inom Sverige, som har kunnat accelereras tack vare de kraftigt ökade investeringsbemyndiganden riksdagen beviljade under åren med en alliansregering, fortsätter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste säkerställa att den åtskilliga gånger försenade Sydvästlänken nu färdigställs och tas i drift, utan ytterligare förseningar, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Svenska kraftnät i uppdrag att ändra elområdesindelningen genom en sammanslagning till två områden i stället för fyra, i enlighet med de förslag som ursprungligen presenterades, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdraga åt Svenska kraftnät att, så länge fyra elområden finns i Sverige, införa ett system med garanterad minimikapacitet i överföringen mellan elområde tre och elområde fyra i enlighet med det förslag som en utredning tagit fram, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:1767 av Marlene Burwick och Maria Gardfjell (S, MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om planeringen av det svenska stamnätet för el och behovet av ökat effektutrymme och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1792 av Kadir Kasirga och Teres Lindberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av utbildad personal inom energisektorn och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1944 av Annika Carlsson och Fredrik Christensson (båda C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att teknikval och vägval vid beslut om kraftledningar ska bygga på en samhällsekonomisk bedömning och ske i en transparent process och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge statliga myndigheter och bolag riktlinjer för att värna våra gemensamma mark- och skogsresurser och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2066 av Cecilie Tenfjord Toftby (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konkreta åtgärder för hur effektbalansen ska säkras i det svenska elsystemet måste tas fram parallellt med att andelen intermittert el ökar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2218 av Linda Ylivainio (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ytterligare investeringar i elproduktion och eldistribution och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2249 av Per Lodenius (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt utreda hur elöverföringsavgiften mellan Sverige och Åland ska kunna tas bort och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2293 av Lorentz Tovatt (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anta ett mål för efterfrågeflexibilitet i elsystemet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ska ge Svenska kraftnät i uppdrag att fullfölja planerna på en tredje elkabel till Gotland för att säkerställa öns elförsörjning och skapa förutsättningar för omställning till ett klimatsmart samhälle och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att bygga ut överföringskapacitet och smarta elnät och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av satsningar på småskalig och förnybar energiproduktion, ökad

användarflexibilitet och energilagring och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2445 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att fullfölja planerna på en tredje elkabel till Gotland för att säkerställa öns elförsörjning och skapa förutsättningar för omställning till ett klimatsmart samhälle och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2536 av Martina Johansson och Annika Qarlsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det tillåtet att dra elledningar mellan hus så att man kan nyttja bästa läget för solceller i ett område och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det tillåtet att bygga solpark för egen konsumtion när eget tak inte är lämpligt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gränsen för när elen från solceller är för eget bruk och när man räknas som producent bör ses över för en ökad flexibilitet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2668 av Laila Naraghi (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över frågan om ansvaret för svensk leveranssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att rusta upp och bygga ut elsystemet med smarta och flexibla elnät och större möjlighet till energilagring och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2764 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver ta fram tydliga mål för leveranssäkerhet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Energimyndigheten och Svenska kraftnät bör ges i uppdrag att se över säkerheten och risken att utsättas för angrepp på elnäten runt om i Sverige och vilken beredskap de lokala nätägarna ska kunna ha om det sker oförutsedda händelser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för frihandel på elområdet och tillkännager detta för regeringen.

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medlemsländernas elnät inom EU ska kunna sammanlänkas så att överföringskapaciteten stärks och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att både det kortsiktiga och det långsiktiga arbetet med elförsörjningen på Gotland bör utredas av Energimyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2784 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en konkurrenskraftsutredning med uppdrag att analysera den svenska elmarknaden ur ett internationellt perspektiv samt att se över framtida överföringsbehov, olika tekniska lösningar och systemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förkorta handläggningstiderna vid nätutbyggnad och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nätutbyggnad ska ske på ett mer transparent sätt jämte att samhällsekonomiska bedömningar görs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av återkommande analyser av läget på den svenska energimarknaden inkluderande effektläge och lämpligheten i samråd med aktörer på övriga nordisk-baltiska marknaden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2924 av Arman Teimouri m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en fossilfri och stabil elproduktion med konkurrenskraftiga priser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett mål om fossilfri elproduktion och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om effektutmaningen och behovet av leveranssäkerhetsmål och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelförenklingar för att förenkla för förnybar elproduktion samtidigt som andra viktiga samhällsintressen som miljö och försvar beaktas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sammankoppling av elnäten i Norden och Europa och tillkännager detta för regeringen.